VÅR PLAN FOR BERGEN

Partiprogram for Arbeiderpartiet i Bergen til kommunevalget 2027

Innhold

Innledning 4
Tre hovedsatsinger i vår plan for Bergen 4
VÅR PLAN FOR FELLESSKAPET BERGEN 4
VÅR PLAN FOR NYSKAPENDE BERGEN 5
VÅR PLAN FOR ATTRAKTIVE BERGEN 5
Kunnskap, næring og arbeidsliv 6
Et godt arbeidsliv for alle 6
Lærlingkommunen Bergen 6
Vertskommunen Bergen 7
Kunnskapsbyen Bergen 8
Næringsbyen Bergen 9
Kultur, demokrati og styring 10
Kulturbyen Bergen 10
Demokrati, deltakelse og menneskerettigheter 11
Frivilligheten som en ressurs 12
En livssynsåpen by 13
Økonomi 14
Trygghet, sikkerhet og beredskap 14
Digital suverenitet og ansvarlig kunstig intelligens 15
Bibliotek 16
Oppvekst 17
Skole 17
Barnehage 19
Idrett 20
Aktiviteter og møteplasser for unge i hele byen 21
Lavterskelløft for barn og unge 22
En by der alle hører til 23
Eldrekraften: En god by å bli gammel i 23
Bergens trygghetsgaranti for eldre 24
En inkluderende by 25
Trygghet for bergensere med utviklingshemming 26
Helse 27
Helsetilbud for alle 27
Én vei inn til psykisk helsehjelp 28
En verdig og helsefremmende rusomsorg 29
Mer satsing på kvinnehelse 31

Sosiale tjenester 32
Barnevern: En trygg by for de minste 32
Innsats mot fattigdom 33
Kommunale boliger 34
Innsats mot vold og overgrep 35
Byutvikling og boligpolitikk 35
Ambisjoner for Bergen 35
Tre grep for et bedre boligmarked 36
Steder å være - og attraksjoner 37
Natur og klima 38
Kommunal planlegging 39
Bybanen 41
Samferdsel og mobilitet 41
Korttidsutleie 42
Levende bydeler 43
VÅR PLAN FOR ARNA 43
VÅR PLAN FOR BERGENHUS 43
VÅR PLAN FOR FANA OG YTREBYGDA 44
VÅR PLAN FOR FYLLINGSDALEN 44
VÅR PLAN FOR LAKSEVÅG OG LODDEFJORD 44
VÅR PLAN FOR ÅRSTAD 45
VÅR PLAN FOR ÅSANE 45

Innledning

Tre hovedsatsinger i vår plan for Bergen

Arbeiderpartiet er klare for å ta makten i Bergen, og for å ta Bergen videre. Vi stiller til valg med en plan for en by som skaper verdier, for en kommune som er rustet for å møte fremtiden, og for et fellesskap som fungerer.

Arbeiderpartiet sitt program vil alltid være bredt, ansvarlig og gjenkjennelig. Vi går til valg på trygg og forutsigbar styring, og det er helheten som er viktigst for oss. Vårt sosialdemokratiske prosjekt er større enn summen av enkeltsaker.

Arbeiderpartiet har tidligere ledet Bergen fra underskudd til overskudd, fra kaos til trygghet. Vi har vist at det går an å skape orden i økonomien og samtidig styrke den felles velferden og gjøre Bergen bedre. Politikk handler om å ville, og om å prioritere. Vi vil prioritere det viktigste først.

Vår plan for Bergen er en plan for fellesskapet Bergen, for et nyskapende Bergen, og for et attraktivt Bergen.

VÅR PLAN FOR FELLESSKAPET BERGEN

Arbeiderpartiet vil at Bergen skal være en kommune som prioriterer barn og eldre, som stiller opp for de som trenger det, og som løser utfordringer ved å bygge sterkere fellesskap. Vi har vilje til å bekjempe utenforskap ved å mobilisere ressursene som bor i frivilligheten og i hver enkelt bergenser[1].

Vi vil blant annet:

- Gjennomføre et bemanningsløft for kvalitet i barnehage, skole og eldreomsorg
- Endre skoledagen, med mindre grupper og mer læring, lek og fysisk aktivitet
- Gjennomføre en fritidsreform på småtrinnet, med leksehjelp, idrett og kultur i SFO-tiden
- Starte en kraftig mobilisering mot utenforskap, med aktivitetskort til alle barn og aktivitetsgaranti for eldre
- Fremme ungdoms deltakelse i samfunnet, og legge til rette for en meningsfull ungdomstid
- Satse på ernæring, og innføre skolefrukt til alle bergenselever
- Ta grep om tilbudet innen psykisk helse, og sikre at alle får hjelp
- Legge til rette for deltakelse og brukerstyring, og styrke medvirkningsorganene i kommunen
- Gjøre kommunen rausere og mer forutsigbar i møte med innbyggere, frivillighet og ideelle aktører

[1] Vi bruker begrepet «bergenser» i aller mest inkluderende forstand, om alle som bor i byen vår.

VÅR PLAN FOR NYSKAPENDE BERGEN

Arbeiderpartiet vil at Bergen skal være en effektiv og handlekraftig kommune som tør å gjøre ting på nye måter, som søker samarbeid, og som sørger for at alle kan bidra til å skape verdier. Vi har vilje til å slippe ungdommen til, til å våge å satse på de som prøver å utvikle ny teknologi eller etablere nye selskaper, og til å få gjort mer ved å inkludere langt flere i arbeidslivet.

Vi vil blant annet:

- Gjennomføre et stort lærlingløft, ta inn minst 250 nye lærlinger i kommunen hvert år og tilby fast jobb til alle som fullfører lærlingløpet i sykehjem eller barnehager
- Inkludere langt flere i arbeidslivet ved å øke antallet tilrettelagte arbeidsplasser og utvide til flere deler av kommunens drift, i tett samarbeid med vekstbedrifter
- Samarbeide med næringslivet om en storsatsing på ungdomsjobber
- Satse på de ansatte i kommunen, med tillit og muligheter til utvikling og videreutdanning
- Tilby hele og faste stillinger til flest mulig, også på tvers av avdelinger i kommunen
- Ta i bruk innovative anskaffelser i kommunale innkjøp for å teste ut nye løsninger, nye selskaper og ny teknologi
- Gå foran i å kreve universell utforming av programvare og systemer
- Strekke oss langt for å bidra til mer forskning og utvikling i de kommunale tjenestene, f.eks. innen helseteknologi

VÅR PLAN FOR ATTRAKTIVE BERGEN

Arbeiderpartiet vil at Bergen skal være en kommune som folk har lyst til, og råd til, å bo i. Vi har vilje til å satse på Bergen som en attraktiv by å etablere seg i, å vokse opp i, å jobbe i, og å bli gammel i.

Vi vil blant annet:

- Løfte fram eldrekraften, legge til rette for en aktiv alderdom og innføre Bergens trygghetsgaranti for eldre
- Gjøre kulturbyen Bergen til europeisk kulturhovedstad i 2036, gjennom en bred satsing på arenaer, kulturarbeidsplasser og et tilgjengelig kulturliv for alle
- Spille idretten god, med gratis treningstid og vesentlig økt støtte til klubbeide anlegg
- Etablere et nytt selskap som skal spleise på boliger med folk som ellers ikke kommer seg inn på boligmarkedet
- Bygge ikke-kommersielle utleieleiligheter for eldre som ønsker et mer lettstelt og tilpasset sted å bo, med andre rundt seg
- Være en aktiv vertskommune for alle typer virksomheter
- Sørge for at flere studenter får sin første jobb i Bergen etter studiene
- Kutte køene og klimagassutslippene, ta vare på den bergenske naturen og bygge byen videre

Bergen er og skal være en annerledes by. Vi skal møte fremtiden med pågangsmot og glimt i øget. Og vi skal møte den sammen.

Kunnskap, næring og arbeidsliv

Et godt arbeidsliv for alle

Bergenserne er Bergens fremste ressurs. Hver dag går folk på jobb for å skape verdier, utvikle ny kunnskap og holde hjulene i gang. Bergen skal være en kommune som går foran for et seriøst og trygt arbeidsliv, både som arbeidsgiver og som innkjøper.

Det er viktigere enn noensinne å sikre at flere mennesker er i arbeid, både for å videreutvikle velferdsstaten og for å gi den enkelte trygghet og muligheter. Kommunen må bruke alle tilgjengelige virkemidler for å bekjempe utenforskap og gi flere mulighet til å delta i arbeid.

For Arbeiderpartiet er det viktig at unge får mulighet til å få erfaring i arbeidslivet. Mange unge vil jobbe, og vi vet at næringslivet ønsker å tilby jobber på kveld, helg og i ferier. Vi vil invitere næringslivet til et samarbeid der kommunen bidrar til å sette dette i system i stor skala, for å aktivt få flere unge i arbeid.

Vi vil:

- Inkludere langt flere i arbeidslivet ved å øke antallet tilrettelagte arbeidsplasser og utvide samarbeidet med vekstbedrifter til flere deler av kommunens drift
- Satse på de ansatte i kommunen, med tillit og muligheter til utvikling og videreutdanning
- Tilby hele og faste stillinger til flest mulig, også på tvers av avdelinger i kommunen
- Tilsette flere nyutdannede og legge til rette for en god start på yrkeslivet
- Stille tydelige seriøsitetskrav og bruke offentlige anskaffelser til å få flere lærlinger og fagarbeidere og et bedre arbeidsliv
- Styrke innkjøpsregelverk og etterlevelse, slik at useriøse aktører ikke får innpass
- Gå foran i å kreve universell utforming i digitale løsninger og programvare
- Redusere kommunens konsulentbruk og løse mer i egen drift
- Bruke offentlige anbud til å stille krav om tilrettelagte arbeidsplasser, praksisplass for personer i introduksjonsprogram eller lignende tiltak for personer som står utenfor arbeid og utdanning
- Dele opp kontrakter der det er mulig for å sikre konkurranse og deltakelse fra mindre og flere aktører
- Øke satsingen på spesialiserte introduksjonsprogram for innvandrerkvinner, og legge til rette for varig, arbeidsrettet integrering
- Få flere i arbeid ved å bruke mer ressurser på norskopplæring
- Kartlegge muligheten for å knytte skjenkebevilgning til krav om tariffavtale
- Ta initiativ til prosjektet «Ung Jobb Bergen», med mål om at alle unge som ønsker det skal få mulighet til å få sin første arbeidserfaring

Lærlingkommunen Bergen

Bergen skal være en by som aktivt utvikler, tiltrekker og beholder arbeidskraft i regionen. Gjennom bedre organisering av kommunens egen drift og tettere samspill mellom

utdanning, arbeidsliv og kommune, må vi utdanne flere med relevant kompetanse, gi flere praktisk erfaring og senke terskelen inn i arbeidslivet.

Vi vil:

- Gjennomføre et stort lærlingløft, med minst 250 nye lærlinger i kommunen årlig
- Garantere fast jobb til alle som fullfører lærlingløpet i sykehjem eller barnehager
- Innføre større fleksibilitet i opptaket for å få fylt alle lærlingstillinger
- Jobbe opp mot fylket for å kreve nok skoleplasser på yrkesfag i Bergen
- Etablere et hurtigløp for utdanning/omstilling til helsefag etter modell fra Tolletaten, med intensiv opplæring og praksis tilpasset tidligere utdanning
- Øke bruk av ordninger som fagbrev på jobb, praksiskandidat og lærekandidat, særlig innen områder med rekrutteringsutfordringer
- Jobbe for at innvandrere uten oppholdstillatelse får mulighet til å fullføre læretid etter skolegang
- Øke antallet IKT-lærlinger i kommunen

Vertskommunen Bergen

Bergen er og skal være en attraktiv by å etablere, drive og utvikle virksomhet i. Kommunen skal være en aktiv partner for næringslivet og en tydelig stemme for bergenske interesser overfor statlige myndigheter.

Noen av Norges største bedrifter har Bergen som base. Her er hovedkontoret til Sparebanken Norge og TV2. Vi har Eviny og Equinor. Vi har gründere og småbedrifter, teknologibedrifter, sparebanker og finansinstitusjoner. Bergen er også vertskap for viktige nasjonale institusjoner som Universitetet, NHH, Havforskningsinstituttet, Sjøforsvaret, Fiskeridirektoratet og Konkurransetilsynet. Vi har ambisjoner på vegne av dem.

Sterke fagmiljøer på Vestlandet er viktig for å sikre at kapital, kompetanse og beslutningsmakt ikke sentraliseres i Oslo-området. I samspillet mellom kommunen, næringslivet, kunnskapsmiljøene og frivilligheten kan vi skape den attraktive og nyskapende byen. Og på samme måte som det bergenske næringslivet stiller opp for idretten og frivilligheten, skal de være trygge på at kommunen deres stiller opp for dem.

I tillegg til å levere gode tjenester, være forutsigbar og fremoverlent som reguleringsmyndighet og stå opp for grønn og klimavennlig næringsutvikling ønsker vi at kommunen skal være noe mer. Vi vil bidra til å løfte det bergenske næringslivet sine interesser og perspektiver opp til statlige myndigheter og være en positiv kraft for å sikre rammevilkår og infrastruktur som gjør det både mulig og ønskelig å drive næring her i Bergen.

Bergen er en nasjonal motor for kunnskap, kultur og verdiskaping. Vi vil sikre at byens nasjonale institusjoner innen forskning, utdanning, kultur og næringsliv får utvikle seg og ta større nasjonalt ansvar. Vi vil arbeide for at statlige og nasjonale investeringer, arbeidsplasser og institusjoner lokaliseres og videreutvikles i Bergen.

Arbeiderpartiet vil at Bergen i større grad skal ta en rolle i å styrke samarbeidet regionalt. Bergen sine nabokommuner er sterkt knyttet til byen vår, og vi ønsker at bymann og stril skal snakke mer sammen om felles utfordringer. Vi vil forsterke den løpende dialogen mellom kommunene i bergensområdet, og være positive til et tettere samarbeid på nye felt der oppgaver kan løses bedre i fellesskap.

Vi vil:

- Løfte fram Bergen som Norges ledende havby
- Sikre samlokalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet på Dokken
- Arbeide for å ivareta sparebankmodellen
- Bidra til realisering av BIRs anlegg for karbonfangst og -lagring i Rådalen.
- Sørge for rask og forutsigbar saksbehandling og tidlige avklaringer fra kommunen.
- Våge å ta i bruk innovative anskaffelser i kommunale innkjøp for å teste ut nye løsninger, nye selskaper og ny teknologi
- Ta initiativ til en samlet strategi for næringsareal i Bergen der kommunen er en pådriver for utvikling og god utnyttelse av arealene
- Sørge for rutiner som gir familiene til inn- og utreisende arbeidstakere raske og trygge avklaringer om oppstart og retur til barnehage og skole
- Sikre forutsigbare vilkår for International School of Bergen
- Være en aktiv pådriver for investeringer i infrastruktur og rammevilkår som styrker Bergen og omegn

Kunnskapsbyen Bergen

Bergen er studenthovedstaden på Vestlandet, og en ledende kunnskapsby med et levende sentrum der kunnskapsmiljøene er synlig og positivt til stede. Sterke utdannings- og forskningsmiljøer er avgjørende for framtidens arbeidsplasser og velferd. Kommunen må støtte opp om utdanning og forskning og delta i teknologiutvikling og kompetansebygging.

Vi ønsker et tettere samarbeid mellom akademia, offentlig sektor og næringslivet. Kommunen må samarbeide aktivt også som reguleringsmyndighet for å støtte opp om campusutvikling, studentboliger og innovasjonsarenaer som bidrar til økt aktivitet, flere arbeidsplasser og et mer attraktivt byliv.

Det skal være attraktivt å være student i Bergen, og vi skal også i fremtiden være verdens beste studieby med et aktivt og mangfoldig studentmiljø. Bergen har en studentboligkrise, og kommunen må bidra til å skaffe gode tomter og få regulert flere prosjekter. Studenter skal ha et trygt og trivelig hjem, ikke bare et tak over hodet.

Vi vil:

- Strekke oss langt for å bidra til mer forskning og utvikling i de kommunale tjenestene
- Satse på teknologiutvikling innen blant annet helseteknologi
- Utvikle tilbud for rask kompetanseheving og omstilling

- Styrke praksisnær utdanning og traineeordninger
- Bygge sterke tilbud innen etter- og videreutdanning, blant annet innen digitalisering og kunstig intelligens
- Samarbeide med UiB og være en pådriver for at cybersikkerhetsfunksjoner legges til Bergen
- Arbeide for realisering av UiB Realfaghøyden, nytt HF-bygg, nybygg for HVL, ny fagskolen og annen utvikling av campusene i Bergen
- Bidra til at flere studenter får sin første jobb i Bergen etter studiene
- Samarbeide aktivt med Sammen om å få bygd flere studentboliger for å redusere boligkøen og holde prisene nede
- Legge til rette for at ubebygde, sentrale tomter kan brukes til midlertidige studentboliger
- Videreføre og utvikle samarbeidet om å gi studentene tilgang til fastlege og pyskisk helsetjeneste i Bergen
- Styrke dialogen med studentdemokratiene og studentkulturen

Næringsbyen Bergen

Bergen er og skal være en motor for utviklingen av Vestland, og bidra til at regionen forblir landets største eksportør. For Arbeiderpartiet er det avgjørende å sikre stabile og forutsigbare rammevilkår for næringslivet. Bergen skal være en kommune der bedrifter ønsker å etablere seg, vokse og bli værende.

Arbeiderpartiet vil føre en aktiv næringspolitikk som legger til rette for vekst, innovasjon og nye arbeidsplasser. Vi skal bygge videre på de sterke næringsklyngene i byen, sikre tilgang på kompetanse og sørge for at både etablerte bedrifter og nye virksomheter får rom til å utvikle seg.

Bergen skal ta vare på byens eksisterende industri og se muligheter for å utvikle nye arealer for næring. Et sterkt næringsliv gir flere arbeidsplasser og en sterkere kommuneøkonomi. Derfor skal Bergen være attraktiv for bedrifter.

Reiseliv og servicebedrifter er i økende grad Bergens ansikt utad. Arbeiderpartiet vil arbeide for at vilkårene for verdiskaping og sysselsetting for disse næringene forbedres slik at Bergen kan forbli den viktigste reiselivsbyen i Norge.
Vi vil:

- Føre en aktiv næringspolitikk som bidrar til flere arbeidsplasser og økt verdiskaping i Bergen
- Ha tett og forpliktende dialog med næringsklynger, arbeidsgivere, fagbevegelsen og utdanningsinstitusjonene
- Sikre tilstrekkelige næringsarealer for industri, logistikk, havn og annen arealkrevende virksomhet
- Legge til rette for etablering og vekst innen havnæringer, energi, teknologi, industri og kunnskapsbaserte næringer
- Bidra til å styrke samarbeidet mellom næringsliv, universitet og høyskoler, fagskoler og yrkesfag for å møte fremtidens kompetansebehov

- Sørge for raskere og mer forutsigbare plan- og byggesaksprosesser for næringsprosjekter
- Sikre at Bergen har arealer og infrastruktur som gjør det mulig for næringslivet å vokse og skape arbeidsplasser i hele kommunen
- Bidra til å beholde verftskompetanse og tørrdokkkapasitet i Bergen for å kunne ta vare på Statsraad Lehmkuhl, vår maritime kulturarv og viktige maritime arbeidsplasser

Kultur, demokrati og styring

Kulturbyen Bergen

Arbeiderpartiet vil gjøre Bergen til europeisk kulturhovedstad i 2036. Dette innebærer en mønstring av hele kulturlivet i byen og regionen. For Bergen er dette en måte å investere i byen og å sikre at den forblir Norges mest interessante og dynamiske bysamfunn.

For Arbeiderpartiet er kunst og kultur helt grunnleggende for å skape gode, frie liv og et godt samfunn. Et løft for kulturlivet gir bedre folkehelse, bedre oppvekstvilkår, flere arenaer for samhold og solidaritet, og større grad av kreativitet og innovasjon i samfunnet vårt. Viktigst er likevel selve deltakelsen og kreativiteten, og at hver og en av oss får ta del i og utforske både samhold og individualitet gjennom deltakelse i kulturlivet.

Kultur bygger fellesskap, tilhørighet og muligheter. Byen vår har mange små kulturaktører og et mangfold av levende og tilgjengelige kulturarenaer. Stabil og klok offentlig finansiering gjør det mulig å bygge videre på dette og gi flere tilgang til kunst og kultur – uavhengig av alder, bakgrunn og økonomi.

Bergen skal videreutvikle sterke kunst- og musikkmiljøer som skaper identitet og fellesskap. Gjennom gode vilkår for både profesjonelle og frivillige kulturaktører skal Bergen befeste sin posisjon som Norges fremste kultur- og musikkby.

Lokale kulturråd bør opprettholdes som samarbeidsorgan for det frivillige kulturlivet i alle bydeler. De kjenner nærmiljøet, bygger broer mellom innbyggere, frivilligheten, kulturaktører og kommunen, og sørger for at lokale behov og initiativer blir hørt.

Å investere i kultur, er å investere i mennesker og fellesskap. Skal Bergen lykkes med ambisjonene om å bli europeisk kulturhovedstad igjen i 2036, må infrastrukturen, møteplassene og de som skaper aktivitet hele året få gode og forutsigbare vilkår allerede nå. Kultur bygges nedenfra – hver dag.

Vi vil:

- Gjøre kulturbyen Bergen til europeisk kulturhovedstad i 2036, gjennom en bred satsing på arenaer, kulturarbeidsplasser og et tilgjengelig kulturliv for alle
- Sørge for at barn, unge, voksne og eldre får tilgang til kultur, som publikum og som deltakere

- Styrke kapasiteten til Bergen kulturskole for å gi flere barn tilbud om musikalsk og kreativ aktivitet
- Bidra til at profesjonelle kunstnere får rom til å skape, utvikle seg og bli værende i Bergen, ved å prioritere flere kunstnerstipender og støtte opp om utvikling av kulturarbeidsplasser
- Løfte samtidskunstfeltet
- Bygge ut en korsatsing i Bergen, i samarbeid mellom kulturskolen og Edvard Grieg Korene
- Arbeide for å sikre kunst- og kulturinstitusjonene i Bergen forutsigbar finansiering fra kommune, fylke og stat
- Støtte oppunder det frie feltet og bidra til bedre arbeidsvilkår for byens kunstnere
- Støtte opp om initiativet til reetablering av den internasjonale teaterfestivalen MINI MIDI MAXI
- Løfte buekorpsene, arbeide for at vår unike kulturarv får UNESCO-status, og sikre nødvendig økonomisk støtte til Buekorpsenes dag 2030
- Satse på kulturarv, med bygningsvern, fartøyvern og mobile kulturminner som viktig grunnlag for Bergens identitet
- Jobbe for å løfte betydningen av filmbyen Bergen, være en tydelig stemme for offentlig eierskap i Bergen Kino og en forutsigbar støttespiller for BIFF og Cinemateket
- Være positiv til tiltak for å løfte fram lokalhistorie og krigshistorie i bydelene
- Bygge ut et vitenskapelig basert musikkterapitilbud for flere befolkningsgrupper
- Styrke og utvikle Amatørkulturrådet i Bergen som et kompetansesenter for det frivillige og amatørbaserte kulturlivet
- Jobbe for at amatørkulturen i hele byen skal ha tilgang på gratis lokaler av god kvalitet
- Sørge for at kommunens kulturtjenester er til stede i bydelene, med nok bemanning til å støtte opp om frivilligheten
- At kommunen skal bidra til planlegging og gjennomføring av de årlige kulturdagene i bydelene
- Opprettholde lokale kulturråd som samarbeidsorgan for det frivillige kulturliv i alle bydeler.
- Støtte oppunder Ny-Krohnborg og Bergen inkluderingssenter som arenaer for kulturformidling
- Styrke Barnelørdag i bydelene.
- At Bergen skal legge til rette for nynorsk språk og kultur, som nynorskhovedstaden i Norge
- Vurdere å etablere en husleierefusjonsordning for Sentralbadet
- Støtte opp om Fyllingsdalen teater sitt arbeid med nytt teaterhus på Spelhaugen
- Fortsette å arbeide for et kommunalt kulturhus i Fyllingsdalen, gjerne i kombinasjon med Fyllingsdalen videregående skole

Demokrati, deltakelse og menneskerettigheter

Bergen er en by med mange og sterke meninger, og alle fortjener å bli hørt. Et sterkt lokaldemokrati bygger på tillit, deltakelse og åpenhet. Ingen politikere kjenner hverdagen

til alle som bor i Bergen. Derfor må flere få mulighet til å påvirke beslutningene som former byen vår. Alle byens innbyggere skal anses som en ressurs og få delta i demokratiske prosesser, uansett bakgrunn, arbeidsevne eller funksjonsevne.

Arbeiderpartiet vil styrke innbyggernes medvirkning, sikre at ulike stemmer blir hørt, ivareta barns rettigheter og videreutvikle Bergen som en menneskerettighetsby der frihet, likeverd og demokratisk deltakelse ligger til grunn for kommunens arbeid.

Arbeiderpartiet vil at de større planverkene til kommunen skal være lettere tilgjengelig, og at det skal være enkelt for folk flest å finne frem til hva som faktisk vil skje de neste årene.

Områdesatsing er en felles kommunal innsats der flere byrådsavdelinger, tjenester og etater skal jobbe for helhetlige og gode løsninger for utsatte områder. Arbeiderpartiet vil fortsette å arbeide systematisk for bedre levekår.

Vi vil:

- Styrke innbyggernes medvirkning gjennom folkemøter, digitale løsninger og innbyggerdialog
- Etablere en bergensstandard for barns beste-vurderinger
- Sikre at Ungdomsrådet, Eldrerådet, Rådet for personer med funksjonsnedsettelse og andre medvirkningsorganer får gode vilkår for sitt arbeid, og reell innflytelse tidlig i beslutningsprosesser
- Støtte opp om kommunalt FAU/kontaktutvalg for foreldre for å styrke samarbeidet mellom hjem, skole og kommune
- Innføre en lokal pressestøtteordning som styrker lokal journalistikk og samfunnsdebatt
- Følge opp og konkretisere arbeidet med Bergen som menneskerettighetsby, og gjøre menneskerettigheter til en tydelig del av kommunens arbeid
- Støtte Raftostiftelsens arbeid og sikre at flere barn og unge får tilgang til deres undervisningstilbud
- Jobbe for å øke statlige bevilgninger til områdesatsinger for å styrke pågående områdesatsinger
- Fortsette bruken av levekårsindikatorer som parameter for kommunens prioritering av tiltak på alle nivåStyrke tilskuddsordningen til områdesatsingene der lokale organisasjoner kan søke om tilskudd til fysiske eller sosiale tiltak som skal bidra til et bedre bomiljø

Frivilligheten som en ressurs

Frivilligheten er en viktig drivkraft for fellesskap, inkludering, engasjement og deltakelse i samfunnet. Arbeiderpartiet vil at flere skal få mulighet til å delta i frivilligheten.

Frivillige organisasjoner fyller et behov som det offentlige ikke kan dekke alene, og vi mener frivilligheten må få en tydeligere rolle i tilbudet til unge og eldre i bydelene. Frivillige i nærmiljøene ser ofte utfordringer og behov tidlig, og har stor kunnskap om

menneskene og bydelen de er en del av. Derfor skal frivilligheten involveres tidligere når utfordringer skal kartlegges og løsninger utvikles.

Vi vil gjøre det enklere å være frivillig og enklere å drive frivillighet. Frivillige lag og organisasjoner skal kunne bruke mer tid på aktivitet, og mindre tid på søknader og rapportering. Frivilligheten skal ha enkel tilgang til lokaler for å skape tilbud og aktiviteter i nærmiljø i hele byen.

Ny bruk av eksisterende kommunale bygg kan ofte være en langt billigere måte å utvikle møteplasser og aktivitet på enn å bygge nytt. Før bygg eller eiendommer selges, bør kommunen systematisk vurdere om de kan brukes til frivillighet eller andre fellesskapsformål.

Vi vil:

- Støtte opp om frivilligheten, med økonomisk og administrativ støtte og tilrettelegging som gjør det enkelt for folk å stille opp på fritiden
- Anerkjenne frivilligheten som en del av det forebyggende arbeidet i bydelene
- Satse på frivilligsentralene, og støtte opp om prosjekter for å få flere til å engasjere seg
- Gi frivilligheten frihet og forutsigbare rammer gjennom enklere tilskuddsordninger, mindre byråkrati og flere langsiktige avtaler.
- At offentlige bygg, skoler og nærmiljøanlegg skal være tilgjengelige for frivilligheten utenom ordinær åpningstid
- Styrke møteplasser som skaper aktivitet, tilhørighet og fellesskap i hele Bergen
- Involvere frivilligheten tidligere og mer direkte i arbeidet med å identifisere utfordringer og utvikle løsninger i lokalsamfunnene
- Gjøre det lettere å søke tilskudd, og skape mer forutsigbarhet

En livssynsåpen by

Tro og livssyn er viktige og verdifulle aspekter ved menneskelig livsutfoldelse, som fritt skal kunne komme til uttrykk på linje med andre kulturelle uttrykk. Både den norske kirke og de andre tros- og livssynssamfunnene er en sentral del av sivilsamfunnet og frivillig sektor og en ressurs for samfunnet på mange måter. Samarbeidet mellom kommunnen og kirken om diakonstillinger har for eksempel gitt viktige resultater i mange nærmiljø.

Ap vil være aktivt støttende og sikre stabile og forutsigbare rammevilkår. De mange organisasjonene har ulike behov, men mange trenger bedre arealer til ulike aktiviteter. Arbeiderpartiet vil gjøre det lettere å leie kommunale lokaler som passer til arrangementer.

Vi vil:

- Sikre stabile og forutsigbare rammevilkår ved minst å opprettholde bevilgningene til tros- og livssynsfeltet
- Ta initiativ til et samarbeid med tros- og livssynsfeltet om å sørge for bedre tilgang til livssynsnøytrale lokaler som kan leies til ulike typer seremonier
- Støtte opp om planene til Bergen moské om utvidelse av moskeen i Jekteviken

Økonomi

En trygg kommuneøkonomi er grunnlaget for gode velferdstjenester, sosial utjevning og nødvendig utvikling av byen. Som andre kommuner merker Bergen utfordringene med økt rente, høyere priser, mangel på personell og mer press på de kommunale tjenestene. Samtidig som verden har blitt mer urolig, må kommunen planlegge for å ta godt vare på en aldrende befolkning og sikre en god oppvekst for fremtidens bergensere.

Arbeiderpartiet vil føre en ansvarlig økonomisk politikk som sikrer handlingsrom til å investere i skoler, barnehager, eldreomsorg, kultur, idrett og infrastruktur. Når Bergen vokser og innbyggernes behov øker, må fellesskapet ha inntekter som står i forhold til oppgavene. Vi mener sterke fellestjenester er verdt å investere i.

Turismen skal bidra til kommuneøkonomien og vi vil innføre avgift på overnattinger og cruiseanløp. Slik kan vi oppgradere byens fellesrom til glede for innbyggere og besøkende. Arbeiderpartiet er garantisten mot byromsreklame i Bergen.

Vi vil:

- Forvalte fellesskapets ressurser effektivt og ansvarlig
- Sikre en ansvarlig og langsiktig økonomisk politikk som gir forutsigbarhet for innbyggere og næringsliv
- Styrke kommuneøkonomien for å sikre gode tjenester og redusere sosiale forskjeller
- Skaffe kommunen nødvendige inntekter gjennom en rettferdig og forutsigbar eiendomsskatt med en mer sosial profil. De med de rimeligste boligene skal betale mindre eller ingenting, mens de med størst verdier skal bidra mer til finansieringen av fellesskapet
- Innføre besøksbidrag (cruiseavgift og overnattingsavgift) for å finansiere reiselivsrelaterte fellesgoder
- Si tydelig nei til å innføre reklamefinansering av kollektivtilbudet eller annen offentlig infrastruktur. Bergen skal beholde sitt særpreg og ikke skjemmes med byromsreklame

Trygghet, sikkerhet og beredskap

Trygghet er en av fellesskapets viktigste oppgaver. I en urolig tid må Bergen være rustet til å håndtere alt fra ekstremvær og digitale angrep til større nasjonale kriser. Arbeiderpartiet vil styrke samfunnets motstandskraft gjennom et sterkere totalforsvar, bedre samordning og et tettere samarbeid mellom kommune, næringsliv, frivillighet og nasjonale myndigheter.

Totalforsvar betyr at også havnen, energisektoren, transport og helse i Bergen inngår i nasjonale beredskapsplaner. Arbeiderpartiet vil at vi skal øve mer sammen og bli bedre til å bruke lokale ressurser og kompetanse når noe skjer. Beredskap skal være en del av planleggingen av veier, kollektivtilbud, bygg og areal. Vi skal ha oversikt over hvilke

kommunale bygg, transportressurser og annen infrastruktur som kan brukes når kriser rammer.

Arbeiderpartiet vil sette et sterkere fokus på Bergen sin verdi i den nasjonale beredskapen. Vi vil fortsette å legge til rette for og støtte Bergens funksjon som forsvarsby og særlig vår rolle som Sjøforsvarets hjemby. Vi vil også rette fokus på behovet for å styrke den lokale militære beredskapen og jobbe for at kritisk infrastruktur både får luftvern, dronevern, og en sterkere sikring fra sjøsiden.

Vi vil:

- Følge opp anbefalingene fra Totalberedskapskommisjonen og styrke Bergens rolle i totalforsvaret
- Integrere næringsliv, frivillighet, tros- og livssynssamfunn og offentlige aktører i beredskapsarbeidet, og sikre at alle sektorer samarbeider
- Sørge for at Bergen igjen blir ledende i landet på samordning og samvirke i beredskapsarbeidet
- Kartlegge, oppgradere og vedlikeholde kommunale tilfluktsrom
- Ta ansvar for å kartlegge, koordinere og informere om private tilfluktsrom i kommunen i samarbeid med Sivilforsvaret
- Styrke kommunens evne til å evakuere og ivareta sivilbefolkningen ved kriser og konflikter
- Utvide prosjektet "Trygg hjemme" for å redusere brannrisiko for eldre og andre risikoutsatte grupper
- Bygge opp en sterkere digital beredskap
- Skjerpe kontrollen med kritisk infrastruktur og strategiske eiendomskjøp
- Sikre tilfluktsrom og andre nødvendige beredskapstiltak i nye utbyggingsprosjekter
- Støtte og koordinere frivillige beredskapsorganisasjoner som en viktig del av samfunnets beredskap
- Styrke samarbeidet med Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn om lokaler som samlingspunkt for informasjon, omsorg og krisestøtte
- Sørge for at Bergen kommune som arbeidsgiver er positiv til og tilrettelegger for ansattes tjeneste i Forsvaret, Heimevernet og Sivilforsvaret
- Jobbe for rask realisering av ny hovedpolitistasjon i Møllendal, med ny samlet nødsentral
- Jobbe for politihelikopter til Bergen
- Sikre en trygg veterinærvaktordning for bergenske dyr

Digital suverenitet og ansvarlig kunstig intelligens

Bergen skal være en kommune som tar i bruk ny teknologi på en forsvarlig måte. Digitalisering og kunstig intelligens gir store muligheter for bedre tjenester. Samtidig må kommunen være bevisst på risikoen ved for stor avhengighet av enkeltleverandører og utenlandske teknologiplattformer.

Bergen kommune har vært helt sentral i etableringen av KS Digital, som med hovedkontor i Bergen utvikler nye digitale fellestjenester for kommuner over hele landet. Arbeiderpartiet vil fortsette å prioritere det viktige samarbeidet om tryggere og bedre tjenester i kommunesektoren.

Vi vil også at kommunen skal samarbeide tett med UiB og andre sterke bergenske kunnskapsmiljøer for å utvikle kompetanse og ta i bruk kunstig intelligens og digitale løsninger på en trygg og framtidsrettet måte. Teknologien skal støtte ansatte og innbyggere, ikke erstatte fysisk tilstedeværelse av personale eller menneskelig skjønn.

Arbeiderpartiet vil arbeide for større digital selvstendighet og sterkere kontroll over kommunale data, systemer og kritisk digital infrastruktur. Gevinstene fra ny teknologi skal komme hele samfunnet til gode.

Vi vil:

- Styrke kommunens digitale beredskap og kompetanse innen informasjonssikkerhet og cybersikkerhet
- Ta i bruk kunstig intelligens på en ansvarlig, åpen og etisk måte som styrker kvaliteten i de kommunale tjenestene
- Sikre at innbyggernes personvern og rettigheter ligger til grunn ved utvikling og bruk av nye digitale løsninger
- Fremme teknologinøytralitet, åpne standarder, interoperabilitet og løsninger som gir kommunen større kontroll over egne data
- Støtte opp om utvikling av verktøy som sikrer bedre samhandling mellom innbyggere, stat, kommune og private aktører
- Legge til rette for kompetanseheving innen digitalisering og kunstig intelligens for ansatte i kommunen
- Jobbe for universell utforming av IKT- verktøy på arbeidsplassen

Bibliotek

Biblioteket er en viktig samfunnsarena som en ikke-kommersiell møteplass for læring, kultur og kreativ utfoldelse. Biblioteket har en viktig rolle i å utligne ulikheter og utenforskap ved at alle har tilgang på den samme kunnskapen og informasjonen.

Gjennom å være et åpent og tilgjengelig samlingssted skal biblioteket bidra til økt leselyst for barn og ungdom, sikre at alle innbyggere kan benytte digitale tjenester, og bidra til mer fellesskap for eldre som ofte kan føle seg utenfor i en mer digitalisert hverdag.

I tillegg til å formidle litteratur og kunnskap skal biblioteket være en arena for samfunnsdebatt, meningsutvikling og deltakelse. Biblioteket har også en viktig beredskapsrolle i lokalsamfunnet. Som en åpen og tilgjengelig offentlig møteplass kan biblioteket bidra til informasjon, veiledning og trygghet i krisesituasjoner.

Alle bydelene skal ha tilgang på fullverdige bydelsbibliotek, supplert av mindre tilbud og satellitter. Vi ønsker at biblioteket skal være tilgjengelig også utenom vanlig åpningstid.

Arbeiderpartiet vil:

- Jobbe for et bibliotekløft for å gjøre bibliotekene til moderne møteplasser og skaperverksteder med utvidede åpningstider, tilgjengelig teknologi, levende arrangementsscener og egne, tilpassede lavterskeltilbud for aktuelle brukergrupper
- Sørge for et fullverdig og tilgjengelig bydelsbibliotek i alle bydelene
- Sikre tilstrekkelig tilgang til digitale hjelpemidler
- Tilby tjenester på flere fremmedspråk
- Sikre at punktskrift er en naturlig del av tilbudet.
- Utvikle bibliotekets rolle med tanke på beredskap
- Jobbe for å fristille bibliotek fra kjøpesentres åpningstider og sikre egen inngang med muligheter for meråpent

Oppvekst

Skole

Å legge til rette for barn og unge sin læring og utvikling er kommunen sin aller viktigste oppgave. Skolen legger grunnlaget for fremtiden ved å gi elevene kunnskap og ferdigheter. Arbeiderpartiet ønsker en sterk fellesskole der den enkelte opplever faglig mestring og personlig utvikling, side om side med andre i et fellesskap som utjevner forskjeller. Vår visjon er en skole med trivsel og læreglede, der alle lærer, blir sett og inkludert.

Det regjeringsoppnevnte Fellesskoleutvalget har levert en rekke forslag for å styrke norsk skole. Forslagene vil danne grunnlag for nasjonal politikk fremover, men Arbeiderpartiet i Bergen vil ikke vente på føringer fra staten. Vi vil at Bergen skal gå foran i å snu utviklingen i skolen. Vi vil ha mindre skjerm og sikre at de yngste elevene får tettere oppfølging i lesing, skriving og regning, i mindre grupper. Samtidig vil vi prioritere en trygg og god skolestart, og endre rammene for skolehverdagen slik at de yngste får leke, bevege seg og være aktive.

Arbeiderpartiet i Bergen mener at læreren skal være sjefen i klasserommet, og at skolene skal ha rom til å utforme gode løsninger lokalt. Noe av det viktigste politikere gjør er å legge gode rammer og la fagfolk få tillit og plass til å fylle opp med innhold. Dagens barn er morgendagens arbeidstakere, og de skal ha rom til å få utvikle sine ferdigheter og forberede seg på fremtidens arbeidsmarked. Skolebyggene må planlegges for praktisk undervisning og støtte opp om kreativitet og skaperglede hos elever og lærere.

Bergen mangler en oppdatert skolebehovsplan som ser den byomfattende sammenhengen mellom hvilke skoler som skal rustes opp eller bygges nye. Arbeiderpartiet vil sørge for at en slik plan kommer på plass. En skolebruksplan må ha som formål å støtte opp om læring og kvalitet og bidra til et godt lærings- og arbeidsmiljø for elever og ansatte i bergensskolen. Det er ingen motsetning mellom å gjøre

nødvendige avklaringer om skolestruktur og å sikre forutsigbarhet og trygghet for alle som enten jobber eller har barn i en skole i Bergen kommune.

Etter hvert som byen vokser, må skolestrukturen henge med. Både i sentrum og i Ytrebygda trengs det flere ungdomsskoleplasser, og Arbeiderpartiet vil arbeide for framdrift. Samtidig har byen et stort etterslep på vedlikehold, og en lang rekke skoler mangler helseverngodkjenning. Noen, som for eksempel Loddefjord, Gimle, Minde og Slettebakken, har heller ikke en avklart plan for nødvendig rehabilitering. Arbeiderpartiet vil fortsette å prioritere vedlikehold og bygging av nye skoler for at alle barn skal ha et godt fysisk læringsmiljø.

Alle elever i bergensskolen skal ha like gode muligheter. Bergenselevene skal møte en skole med rom for alle, stor takhøyde og stabile rammer. Skolen skal møte hver og en der de er og gjøre det mulig for den enkelte å fullføre skolegangen og bidra i samfunnet etter utdanningen.

Hvert femte barn går gjennom skoledagen uten å ha spist frokost, noe som direkte påvirker både helse, trivsel og konsentrasjon i klasserommet. Gode ernæringsvaner gir bedre grunnlag for læring og mestring. Arbeiderpartiet vil starte en langsiktig satsing på ernæring ved å innføre gratis skolefrukt for alle elever i Bergensskolen. Vi er positive til lokale løsninger for skolefrokost.

Vi vil:

- Innføre en satsing på en trygg og god skolestart for alle førsteklassinger
- Endre skolehverdagen for 1. og 2. trinn for å få mer læring, lek og fysisk aktivitet
- Gjennomføre en fritidsreform for småtrinnet, med leksehjelp, idrett og kultur i SFO-tiden
- Gi skolene økonomi og personale til å gi elevene mer smågruppeundervisning og individuell oppfølging
- Sørge for gode overganger til mellomtrinn, ungdomstrinn og videregående
- Sørge for at skolene har midler til innkjøp av lærebøker og utstyr
- Satse på ernæring, og innføre skolefrukt til alle bergenselever
- Utarbeide en klar strategi for å hindre frafall og skolefravær, og legge aktivt til rette for at skolene kan ta i bruk alternative opplæringsarenaer
- Ruste skolen til å ta tak i mobbing, rasisme og vold/trusler
- Gi skoler i områder med levekårsutfordringer økte ressurser og styrket oppfølging for å utjevne sosiale forskjeller
- Støtte opp om samarbeid med lokalsamfunn, samfunnsaktører og arbeidslivet
- Legge til rette for praktisk og entreprenøriell læring, slik at elever lærer å se muligheter, løse problemer, samarbeide og omsette ideer til praktisk handling
- Videreutvikle VilVite som et moderne vitensenter i offentlig regi, tilgjengelig for skoler, familier, barn og unge
- Redusere testing, unødige dokumentasjonskrav og detaljstyring av skolen
- Sørge for rask og god saksbehandling hos PPT/PPS
- Øke kapasiteten på forsterkede skoler/avdelinger
- Gjennomgå og forbedre ledelsesmodellen i bergensskolen

- Videreføre lærernormen på skolenivå
- Legge frem en egen plan for rekruttering til læreryrket, og arbeide aktivt for at det skal være attraktivt å være lærer i Bergen kommune
- Ansette flere yrkesgrupper i skolen og jobbe for tydeligere oppgavedeling
- Sikre bemanning og kvalitet i SFO, og satse på faste og hele stillinger i kombinasjon med skolen
- Samarbeide med arbeidstakerorganisasjonene om retning og tiltak for å fremme en kunnskapsbasert skole
- Støtte opp om regjeringens arbeid for aldersgrense på sosiale medier og FAU-initiativet for å begrense bruken av smarttelefon i barneskolen
- Legge frem en ny skolebruksplan som gir trygghet for det fysiske læringsmiljøet, forutsigbarhet for skolestrukturen og rom for å satse på praktiske og estetiske fag
- Jobbe for at skolenes utearealer skal være gode møteplasser og arenaer for egenorganisert aktivitet
- Åpne skolebygg for korps, idrettslag og nærmiljø på ettermiddagstid og i helger – hele året og i hele byen

Barnehage

Barnehagen er en viktig del av en god barndom. Alle barn i Bergen skal møte en trygg, inkluderende og leken barnehage der de opplever omsorg, tilhørighet og vennskap. De ansatte skal ha god tid med barna og kunne legge til rette for trygghet, lek, relasjonell læring og språkutvikling. Barn skal bli sett, hørt og få medvirke i sin egen hverdag.

Arbeiderpartiet mener det er gode grunner for å ha et variert barnehagetilbud i både omfang og størrelse. I Bergen kommune er de fleste barnehagene private, og Arbeiderpartiet ønsker et fortsatt mangfold av barnehager og et godt samarbeid med både de kommersielle og ideelle barnehagene. Det er likevel kommunen som har ansvar for å gi alle barn et tilbud, og Arbeiderpartiet ønsker å føre en aktiv barnehagepolitikk der kommunen er i forkant av utviklingen og sikrer kapasitet og tilgjengelighet i hele byen.

I en dyrtid med økende renter og stigende matpriser, opplever nå mange foreldre at de ikke får endene til å møtes. Arbeiderpartiet har tatt grep nasjonalt med å få redusert prisen foreldre betaler for at barn skal få gå i barnehage. Arbeiderpartiet i Bergen vil jobbe aktivt nasjonalt for at barnehage skal bli gratis. Bergen kommune skal være positiv til forsøksordninger for å gjøre barnehage tilgjengelig for flere.

Vi vil:

- Sikre forsvarlig bemanning i barnehagene
- Følge opp bemanningskrisen i barnehagene ved å arbeide for styrket bemanning og tiltak for at flere vil stå lenger i jobben
- Utvide prøveprosjekt med økt grunnbemanning med sikte på å finne en modell som kan utvides til hele kommunen. Å ha flere voksne på jobb kan redusere både sykefravær og vikarbehov
- Legge fram en plan for rekruttering av barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere

- Gå i dialog med HVL og andre relevante aktører for å gjøre tilbudet om å bli barnehagelærer mer attraktivt
- Gi barnehager i levekårsområder ekstra støtte til språkutvikling
- Arbeide for innføring av gratis barnehage som nasjonal reform
- Fortsette å arbeide for at alle skal få tilbud om barnehageplass i sitt nærmiljø
- Sikre driftstilskudd til åpne barnehager, som er en viktig møteplass for barn og voksne

Idrett

Idretten i Norge er særegen med sin organisering gjennom den norske idrettsmodellen. Det er unikt at idretten står samlet med så mange særforbund, klubber og ledere. Idretten i Norge er i stor grad tuftet på frivillighet. Alt fra trenere, spillere, ledere, foreldre og besteforeldre bidrar hver dag med mange timers arbeid for å tilrettelegge for at andre skal kunne få drive med idrett.

Idrettsbyen Bergen er så heldig å ha mange gode utøvere, lag, trenere, ledere og frivillige som markerer seg på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. Over 100 000 voksne og barn er registrert som medlemmer av den organiserte idretten i Bergen, og idretten er den desidert største frivillige folkebevegelsen på landsbasis. Dette må sikres for fremtiden gjennom forutsigbare ordninger. Prisveksten har gjort at det å selge kaffe og vafler ikke er en tilstrekkelig inntekt lenger.

Frivillig engasjement er bærebjelken i idretten. Det er noe vi skal sette pris på, men samtidig ikke ta for gitt. Noen steder vil man oppleve stor grad av frivillighet og kompetanse, mens andre steder kan mye arbeid falle på noen få. Arbeiderpartiet ønsker å sikre gode og forutsigbare rammevilkår. Vi vil kutte all unødvendig tid som går med til byråkrati og rapportering. De frivillige i dretten skal få konsentrere seg om det de liker best, nemlig å få holde på med idrett og aktivitet.

Arbeiderpartiet vil la idretten få være en del av løsningene, og få være med når avgjørelser tas. Det er en stor styrke for Bergen at kommunen og idretten samarbeider tett om realisering og drift av både klubbeide og kommunale anlegg. Arbeiderpartiet vil forsterke dette samarbeidet, og går til valg på en vesentlig økning av tilskuddet til klubbeide anlegg. Samtidig vil vi tilby idrettslag å ta over vedlikeholdet av kommunale anlegg hvis de ønsker det.

Arbeiderpartiet vil fortsette å prioritere bygging av kommunale idrettsanlegg i hele byen. Bjørnarhallen, Laksevåghallen og tilbygget til Fyllingsdalen idrettshall er eksempler på viktige anlegg som står på vent, samtidig som det er et økende vedlikeholdsbehov i hele byen. Mange av Bergens svømmehaller er i dårlig stand, og kapasiteten er for liten. Arbeiderpartiet vil alltid legge opp til et forpliktende og langsiktig samarbeid med idretten, der kommunen baserer sin anleggsutvikling på idrettens prioriteringer.

Arbeiderpartiet vil også at kommunen skal tilrettelegge aktivt og hjelpe til med å etablere klubbeide anlegg. Vi vil støtte opp om store og små prosjekter som videreutvikling av

Slettebakken idrettsby, Slåtthaug arena, skianlegget på Totland og andre initiativer idretten jobber med. Vi ønsker rask avklaring og realisering av nye Idrettens hus.

Vi vil:

- Garantere gratis bruk av kommunale anlegg og haller
- Øke tilskuddspotten til klubbeide og -leide anlegg vesentlig og bruke mer penger på barn- og ungdomsidretten
- Forenkle tilskuddsordninger og kutte unødvendige rapporteringskrav
- Ta vare på og styrke Bergen kommune sine tilskudd til stipend, priser og refusjonsordninger
- Fortsette og forsterke det positive samarbeidet med idrettsrådet i Bergen, og vektlegge idrettens prioriteringer i planlegging av nye kommunale anlegg
- Gjøre idrettsplanen til et tyngre styringsverktøy, og samordne den med skolebehovsplanen og kommuneplanens arealdel for å sikre arealer til idrett.
- Gjøre kommunens idrettsetat mer tilgjengelig og slagkraftig
- Vurdere å gi idrettslagene som ønsker det mulighet til å overta vedlikeholdet av kommunale baner
- Bidra til å bygge og ta vare på arrangørkompetanse

Aktiviteter og møteplasser for unge i hele byen

Deltakelse i fritidsaktiviteter bygger fellesskap og trygge oppvekstvilkår. For Arbeiderpartiet er det viktig å sikre at økonomi ikke er en barriere for at unge får ta del i idrett, kunst og kulturliv. For å motvirke utenforskap og utjevne sosiale forskjeller vil Arbeiderpartiet i Bergen gi alle barn i kommunen et eget aktivitetskort. Vi vil digitalisere aktivitetskortet og gi alle barn og unge rabatter på eksempelvis museum, Akvariet, idrettstilbud og kino. Barn fra familier med lav inntekt skal fortsatt få gratis Aktivitetskort, og tilbudet skal gjøres gratis for flere.

Mange ungdommer savner plasser å være som ikke er en organisert fritidsaktivitet. Ungdom trenger trygge, åpne og uformelle møteplasser hvor man kan bygge vennskap, tilhørighet og identitet. Dette forebygger ensomhet, utenforskap og psykisk uhelse. Ungdom trenger en plass å høre til i alle bydeler, og det må legges til rette for gratis inkluderende fellesskap uten krav om medlemskap eller prestasjoner. Møteplasser skal ha tilstedeværende voksne med kompetanse om ungdom, inkludering og forebygging.

Sommerleirene til Bergen kommune er populære blant mange bergensbarn, og blir raskt fulltegnet. For mange barn fra lavinntektsfamilier kan dette være den eneste sjansen til å få oppleve litt ferie. Arbeiderpartiet vil sikre at sommerleirene videreføres, og prioritere plasser med Aktivitetskortet. Arbeiderpartiet i Bergen vil også samarbeide med idretten om å øke antall sommerleirer slik at flere barn kan få et tilbud.

Vi vil:

- Innføre et digitalt aktivitetskort som gir alle barn og ungdom rabatt på aktiviteter og opplevelser

- Tilrettelegge for at ungdom ved alle ungdomsskoler og videregående skoler har tilgang til en trygg ungdomsarena/møteplass utenfor skoletid, og bedre tilgang til mattilbud og helsehjelp
- At alle bydeler i Bergen skal ha et FYSAK-hus med aktiviteter for unge mellom 13 og 25 år
- Teste ut en pilot for «FYSAK junior» som et supplerende tilbud for en yngre målgruppe
- Videreføre kommunens sommerleirer for barn, og informere aktivt til de som har aktivitetskortet

Lavterskelløft for barn og unge

Gode og tilgjengelige lavterskeltilbud for unge er viktig for å skape trygghet og tilhørighet i nærmiljøet. Ungdom trenger steder å gå til, trygge voksne å møte og aktiviteter som gir mestring og fellesskap der de bor. Slike tilbud kan forebygge utenforskap og redusere risikoen for at unge søker tilhørighet i kriminelle miljøer. Flere ungdomsjobber er en viktig del av dette. De gir unge arbeidserfaring, ansvar og mestring, samtidig som de styrker tilhørigheten til lokalsamfunnet og positive miljøer.

Det skal være enkelt å få hjelp når livet er vanskelig. Når hjelpen finnes nær der barn og unge bor og lever, blir det lettere å be om hjelp – og lettere å få hjelp tidlig. Da kan vi ta tak i problemer før de vokser seg større, og sørge for at flere får den hjelpen de trenger. Derfor vil vi styrke og bygge ut lavterskeltilbudene i hele byen.

I dag er det slik at mange hundre elever kan ende opp med å dele på én helsesykepleier som har kontortid noen få timer i uken. Dette må endres, for å sikre et bedre og reelt tilbud for alle elever. For Arbeiderpartiet er det viktig at ingen elever opplever at økonomi hindrer dem i å ha tilgang til helsetilbudet og hygieneproduktene de trenger.

Arbeiderpartiet vil sørge for at Bergen kommune jobber systematisk med forebyggende arbeid og følger opp regjeringens kommunale forebyggingsprogram for barn og unge.

Vi vil:

- Sikre god bemanning, tilstedeværelse og psykisk helsekompetanse i helsestasjons- og skolehelsetjenesten.
- Styrke det forebyggende psykiske helsearbeidet i skoler, fritidstilbud og nærmiljø gjennom dokumenterte tiltak og mer kunnskap om psykisk helse, rus, ensomhet, stress, kroppspress, skjermbruk og hvor man kan få hjelp.
- Gjenetablere Ung Arena i Åsane, og deretter utvide til flere bydeler.
- Videreutvikle samarbeidet med ideelle aktører som tilbyr lavterskeltilbud innen psykisk helse
- Utvikle FACT Ung og andre tjenestetilbud som gir et treffsikkert og sammenhengende tilbud i samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten
- Arbeide for et tilrettelagt fritidstilbud for unge med psykiske lidelser, med trygge møteplasser, aktiviteter, sosialt fellesskap og kompetente ansatte

- Styrke helsestasjon for ungdom, og øke tilgjengeligheten til helsesykepleiere på skolene slik at barn og unge får rett hjelp til rett tid
- Videreføre tilbudet om gratis prevensjon for jenter under 20 år og tilgang på bind og tamponger i ungdomsskolen.
- Sikre tilgjengelig helsestasjonstilbud i hver bydel
- Sikre at kommunale tjenester jobber systematisk med å følge opp barn som er pårørende

En by der alle hører til

Eldrekraften: En god by å bli gammel i

Bergen skal være en trygg og god by å leve hele livet i. Våre eldre er en stor ressurs med erfaring og kompetanse, og er deltakere og bidragsytere i alt byen vår har å by på av frivillighet, sosiale og kulturelle arenaer. Kommunen må støtte opp og gjøre det enklere å delta, for eksempel med aldersvennlig transport.

Byens seniorer er viktige kulturbærere, og deres erfaring bør brukes aktivt av kommunen i utforming av politikken på alle områder. Eldrekraften må tas i bruk. Arbeiderpartiet vil at alle frivillige organisasjoner skal ha tilgang til gratis lokaler til møtevirksomhet, kurs og sosiale treff i alle bydeler. Gode møteplasser med aktivitetstilbud der eldre bor, vil motvirke ensomhet og isolasjon.

Arbeiderpartiet vil vurdere å opprette et eldreombud for å ivareta alle eldre sine rettigheter i kommunen. Arbeiderpartiet vil også sørge for at eldrerådet får samme opplæring og administrativ støtte som andre folkevalgte får.

Når flere blir eldre, øker også antall personer med demens. Denne gruppen krever særlig tilrettelegging i form av dagtilbud, tilpassede boliger og gode sykehjemsplasser. De som jobber i tjenesten må få god opplæring, og språk- og kulturforståelse er avgjørende. Kommunen må komme tidlig inn og gi bedre oppfølging og støtte til demenssyke og deres pårørende.

Arbeiderpartiet ønsker at alle sykehjem i Bergen skal drives av kommunen eller ideelle aktører. Kommunen må ta aktive grep for å redusere avhengigheten av overtid, ekstravakter og vikarer gjennom satsing på heltid, flere faste stillinger, stabile fagmiljøer og bedre arbeidsvilkår. Dette gir bedre kvalitet og mer trygghet for de eldre.

Måltidene er av vesentlig betydning for eldres livskvalitet og helse. Det er viktig at maten som serveres på sykehjem, seniorsentre, omsorgsboliger og i hjemmetjenesten er variert og sunn.

Vi vil:

- At Bergen skal være en aldersvennlig kommune som løfter fram eldre som en ressurs og legger til rette for en aktiv alderdom
- Innføre en aktivitetsgaranti for eldre der de bor

- Styrke bemanningen i hjemmetjenesten og på sykehjemmene for å gi de eldre et bedre tilbud og de ansatte en bedre arbeidshverdag
- Jobbe for kommunal drift av sykehjem i alle bydeler
- Legge til rette for flere møteplasser mellom generasjoner
- Styrke dataopplæring for eldre og redusere digitalt utenforskap
- Etablere tilbud for psykisk helse hos eldre
- Sørge for at det blir planlagt og bygd sykehjemsplasser og omsorgsboliger i tråd med behovet fremover
- Sørge for at antall heldags rehabiliteringsplasser tilpasses behovet også for eldre
- Tydeliggjøre rutiner og regler for utskrivningsklare pasienter, og sikre at pasienter blir tatt vare på uavhengig av om sykehuset eller kommunen har ansvaret
- Satse på forebygging gjennom Frisklivssentralen og jobbe for lavterskeltilbud med sosial og fysisk aktivitet i alle bydeler
- Tilby alle som har fått en demensdiagnose en kontaktperson/koordinator i kommunen
- Sikre alle personer med demenssykdommer et dagtilbud der også pårørende er velkommen
- Utvikle framtidens omsorgstjenester med ny teknologi, aktivitetstilbud og kultur som fremmer helse og livskvalitet
- Styrke aktivitetstilbudet for beboere på sykehjem, og sikre godt samarbeid med et variert kultur- og organisasjonsliv
- Jobbe for at det ansettes flere musikkterapeuter på sykehjem og aktivitetssentre

Bergens trygghetsgaranti for eldre

Det skal være trygt og godt å bli gammel i Bergen. Eldre skal kunne leve aktive og selvstendige liv, og få hjelp tidlig når behovene oppstår. Det å bli eldre skal være en tid preget av livskvalitet, mestring og nye muligheter for å utfolde seg i samfunnet og i nærmiljøet. Vårt mål er at eldre skal kunne bo godt i eget hjem så lenge de ønsker det.

Derfor vil vi innføre Bergens trygghetsgaranti for eldre. Garantien skal gi større trygghet i hverdagen, mer forutsigbare tjenester og gjøre det enklere for både eldre og pårørende å få råd og hjelp.

Flere skal få tilbud om forebyggende hjemmebesøk eller trygghetssamtale for å gi konkrete råd og tidlig hjelp til å planlegge en trygg og aktiv alderdom. I dag er trygghetsalarm behovsprøvd opp til 85 år. Vi ønsker å fjerne egenandelen, og gjøre trygghetsalarm helt gratis og tilgjengelig for flere.

Vi vil:

- Gjøre trygghetsalarm gratis
- Tilby trygghetsalarm til flere, på sikt til alle eldre som ønsker det
- Gjennomgå tilbudet om forebyggende hjemmebesøk/trygghetssamtale, med mål om å utvide tilbudet til å gjelde alle fra 70 år
- Opprette en kommunal rådgivningstjeneste om boligtilpasning som kan hjelpe med å finne gode løsninger og søke tilskudd hos Husbanken

- Gi pårørende en sterkere rolle gjennom bedre informasjon, veiledning og
- systematisk involvering, og vurdere etablering av en "pårørendeskole"
- Sørge for én fast kontaktperson når du mottar hjemmetjenester, og færrest mulig ukjente ansatte på døren
- Ta i bruk ny teknologi som gjør det mulig å bo hjemme lenger for de som ønsker det
- Sikre de utførende tjenestene tilstrekkelig bemanning slik at trygghetsgarantien kan realiseres
- Arbeide for aldersvennlig bestillingstransport fra dør til dør
- Arbeide for prioriteringsregler som lar eldre få beholde fastlegen sin ved reduksjon av listelengde
- Vurdere å opprette et eldreombud i kommunen for å ivareta eldres rettigheter

En inkluderende by

Bergen skal være en by der alle kan høre til. En by der vi ser hverandre, stiller opp for hverandre og bygger sterke fellesskap. Uansett hvem du er, hvor du kommer fra, hvem du elsker eller hva du tror på, så skal det være plass til deg i Bergen.

Arbeiderpartiet vil bygge et lokalsamfunn der alle kan delta, bidra og leve gode liv uavhengig av funksjonsevne. For mange personer med funksjonsnedsettelser er det fortsatt barrierer som begrenser muligheten til å bo selvstendig, delta i arbeids- og samfunnsliv og være en del av fellesskapet. Vi vil føre en politikk som gjør det enklere å leve selvstendige liv, skaper flere møteplasser og styrker deltakelsen i lokalsamfunnet.

Et inkluderende samfunn er bedre for den enkelte og sterkere for fellesskapet.
Den skeive delen av befolkningen kommer dårligere ut enn befolkningen ellers på levekårsundersøkelser. Mange har opplevd avvisning av mennesker i nær relasjon, skam, mangel på god helseoppfølging, hets, hat og minoritetsstress. Arbeiderpartiet i Bergen vil kjempe for alle menneskers ukrenkelige rett til egen kjønnsidentitet og seksuell orientering.

Bergen er Norges første menneskerettighetsby. Det er vi stolte av, og det forplikter. Arbeiderpartiet vil anerkjenne at menneskerettigheter ikke bare trenger fokus i andre land, men også må jobbes med lokalt i egen by. Menneskerettighetene skal være en del av politikken vi fører og måten kommunen møter mennesker på. Det gjelder særlig hvordan vi tar imot mennesker på flukt og nye bergensere. Alle skal møtes med respekt og få mulighet til å bli en del av fellesskapet.

Vi ser samtidig mer hat, rasisme, antisemittisme og desinformasjon, særlig på nett. Dette kan skape frykt og større avstand mellom mennesker. Bergen skal stå tydelig opp mot hat og diskriminering og ta aktivt ansvar for å motvirke radikalisering. Vi skal forebygge gjennom kunnskap, gode møteplasser og sterk demokratisk beredskap. Barn og unge skal lære om demokrati, menneskerettigheter og kildekritikk.

Kommunen skal også bruke sin egen kraft. Som arbeidsgiver, tjenesteleverandør, eier og innkjøper skal Bergen kommune fremme menneskerettigheter, likeverd og gode

arbeidsforhold. Arbeiderpartiet vil fremme internasjonal solidaritet og følge opp arbeidet med kommunens vennskapsbyer.

Et inkluderende Bergen skapes av oss alle. Derfor vil vi styrke samarbeidet med frivilligheten, idretten, kulturlivet, tros- og livssynssamfunn og andre som bygger fellesskap i byen. Vi vil videreføre samarbeidet med organisasjoner og institusjoner som arbeider for menneskerettigheter og demokrati, blant annet Raftostiftelsen og arbeidet med Dembra.

Vi vil:

- Utvikle flere sosiale møteplasser og inkluderende aktiviteter som motvirker ensomhet og utenforskap
- Styrke arbeidet mot hatprat, rasisme og digital mobbing i skolen og fremme demokratiopplæring, kildekritikk og digital dømmekraft i samarbeid med elever, foresatte og frivillige organisasjoner
- At Bergen skal ta sin del av ansvaret for bosetting av flyktninger
- Sikre norskopplæring for alle innvandrere
- Opprette en kommunal tilskuddsordning for inkludering og mangfold, som støtter frivillige lag, organisasjoner og møteplasser som bygger fellesskap på tvers av kultur, tro og bakgrunn og forebygger utenforskap og radikalisering
- Styrke samarbeidet med Fontenehuset og andre arenaer som gir flere mulighet til aktivitet, arbeid og fellesskap
- Jobbe aktivt og målrettet med å inkludere konvensjon for rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i all utforming av kommunale tjenester, bygg, byrom og IKT
- Involvere personer med funksjonsnedsettelser og deres organisasjoner i planlegging og utvikling av kommunale tjenester og tilbud
- Legge universell utforming til grunn for utvikling av boliger, offentlige bygg, uteområder og transportløsninger, og styrke kommunens oppfølging av dette
- Styrke ordninger som fremmer selvstendighet og deltakelse, herunder brukerstyrt personlig assistanse (BPA)
- Sikre at kultur-, fritids- og aktivitetstilbud er tilgjengelige for alle, og at ledsagerbevis aksepteres på kommunale og kommunalt støttede arrangementer
- Samarbeide med byens LHBTI+-organisasjoner og sikre forutsigbare tilskudd til ideelle organisasjoner som arbeider for skeives rettigheter, møteplasser og helsefremmende tiltak
- Øke kompetansen om kjønn og seksualitet ved Helsestasjon for ungdom og studenter

Trygghet for bergensere med utviklingshemming

Bergen skal være en foregangskommune når det gjelder å sikre verdige og gode liv for våre innbyggere med utviklingshemming. Dette er mennesker med behov for ekstra beskyttelse og som ikke like enkelt selv kan stå opp for sine rettigheter.

Arbeiderpartiet i Bergen vil sikre at bergensere med utviklingshemming får trygge, forutsigbare og individuelt tilpassede tjenester gjennom hele livet. Alle skal ha tilgang til et godt botilbud og nødvendig støtte til å leve aktive, selvstendige og meningsfulle liv gjennom hele livsløpet. Arbeiderpartiet vil også føre en politikk som anerkjenner og sørger for nærmeste families behov for avlastning.

Tjenestene skal ta utgangspunkt i den enkeltes behov, ønsker og ressurser. Standardiserte løsninger og generelle alders- eller omfangsgrenser skal ikke erstatte individuelle vurderinger.

Et godt hverdagsliv handler om mer enn å få dekket grunnleggende behov. Matlaging, måltider, handling, arbeid og aktivitet, fritid og sosialt fellesskap gir muligheter for mestring, selvbestemmelse og deltakelse. Boligen skal være et hjem og ikke bli den eneste arenaen for aktivitet og sosialt liv. Når oppgaver eller aktiviteter legges til boligene, må det samtidig sikres tilstrekkelig bemanning og kompetanse til å gi gode og forsvarlige tjenester.

Barn og unge med behov for særskilt oppfølging trenger tilbud som passer familiens hverdag. Et mer fleksibelt UFO-tilbud (Ungdomsfritidsordning) kan gjøre det lettere for foreldre å stå i arbeid og samtidig redusere behovet for mer omfattende kommunale tjenester.

Vi vil:

- Sørge for opplæring til alle ufaglærte/assistenter som arbeider i bofellesskap for mennesker med utviklingshemming
- La den enkelte får delta i matinnkjøp, matlaging og måltider ut fra egne ønsker og behov
- Videreutvikle et individuelt tilpasset dagsentertilbud. Alder eller generelle grenser for antall dager skal ikke alene avgjøre om tilbudet reduseres eller avsluttes
- Sikre at boligen er et hjem med rom for selvbestemmelse og et aktivt hverdagsliv. Dersom flere oppgaver og aktiviteter skal gjennomføres i boligene, må nødvendig bemanning og kompetanse følge med
- Gi nødvendig støtte til fritidsaktiviteter og sosial deltakelse, også utenfor bolig og dagsenter
- Åpne for individuelle vurderinger av behovet for utvidet åpningstid i Ungdomsfritidsordning (UFO), slik at barn og unge med behov for særskilt oppfølging kan få et bedre tilbud innenfor samme åpningstid som ordinær SFO
- Arbeide for et tilstrekkelig og godt tilbud om avlastning for alle grupper
- Videreføre ferietilbudet for voksne

Helse

Helsetilbud for alle

De kommende årene blir utfordrende for Bergen. Samtidig som veldig mange heldigvis lever lengre kommer vi til å ha stor mangel på mennesker til å jobbe i helse- og

omsorgstjenestene. Vi må klare å rekruttere flere innen helse- og omsorgsfag, legge til rette for at flere kan jobbe heltid og utnytte kompetanse best mulig på tvers av tjenester og yrkesgrupper, samtidig som vi bidrar til utvikling av nye løsninger for å gi alle eldre en god alderdom.

Samhandlingen mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten må bli bedre. Kommunene får ansvar for stadig flere pasienter med komplekse behov, samtidig som mer behandling og oppgaver skjer utenfor sykehusene. Arbeiderpartiet vil arbeide aktivt for at kommunen involveres tidligere, at ressurser følger oppgavene og at ansvarsfordelingen blir tydeligere. Vi ønsker en sterk felles helsetjeneste der pasientene får trygge og sammenhengende tjenester på tvers av nivåene.

For at alle skal få et godt helsetilbud må tjenestene henge sammen. Bergenserne skal få riktig hjelp, til rett tid, uavhengig av om hjelpen gis av fastlegen, kommunen, sykehuset eller andre deler av helsetjenesten. En stabil fastlegeordning er grunnmuren i helsevesenet, og avgjørende for forebygging, tidlig innsats og trygg oppfølging hele livet.

For å redusere administrativt arbeid i helse- og omsorgstjenestene og bidra til at ansatte kan bruke mer tid på pasienter og brukere, vil vi ta i bruk kunstig intelligens på en ansvarlig måte. KI kan blant annet redusere byråkrati og bidra til bedre planlegging. Mennesker skal alltid ha ansvar for vedtak og faglige vurderinger.

Vi vil:

- Følge opp regjeringens helsepersonellplan og satse på heltid, kompetanseutvikling, og god og systematisk oppgavedeling
- Sørge for tilstrekkelig grunnbemanning og sikre at heltid er hovedregelen i helse- og omsorgstjenestene
- Satse på flere faggrupper for å møte framtidens behov og styrke kvaliteten i tjenestene
- Legge til rette for ordninger med betalt videreutdanning for helsepersonell mot bindingstid til kommunen etter endt utdanning
- Innføre flere jobbambassadører i kommunen for rekruttering av helsepersonell
- Samarbeide med UiB, HVL, Helse Bergen og næringslivet om utvikling av fremtidens helse- og omsorgstjenester
- Styrke samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten slik at pasienter blir sett og får god og rett behandling
- Sikre systematisk og riktig bruk av kvalifisert tolk i kommunale helse-, omsorgs- og velferdstjenester
- Gi fastlegene gode arbeidsvilkår og en mer forutsigbar arbeidshverdag ved å gjenopprette tiltakspakken for å rekruttere og beholde fastleger
- Ansette flere leger direkte på legevakten slik at fastlegene får mer normal arbeidstid og er tilgjengelige for sine pasienter

Én vei inn til psykisk helsehjelp

Psykisk helse er like viktig som fysisk helse. Forebygging av psykiske plager begynner med et samfunn der alle blir sett og får delta. Vi mener at behovet for flere trygge voksne

tett på barn og unge er stort. Dette gjelder særlig barn som strever med sosial mestring, regulering, skolefravær, familiekonflikter, psykisk uhelse eller tidlige tegn på utenforskap. Når barn ikke blir sett tidlig nok, vokser problemene. Arbeiderpartiet i Bergen mener derfor at vi må styrke bemanning og oppfølging i barnehage, skole, barne- og familiehjelpen og lavterskel psykisk helsehjelp.

Det finnes mange tilbud innen psykisk helse for barn, unge og voksne. Fastlegen kan både behandle og henvise videre. Det finnes også en rekke tilbud i kommunen, hos frivillige organisasjoner og i spesialisthelsetjenesten. Selv om det er bra at det finnes mange muligheter, opplever mange at det er vanskelig å finne fram til riktig hjelp. For personer som allerede har det vanskelig, kan det være utfordrende å orientere seg mellom ulike tjenester og kontaktpunkter. Det er helt avgjørende at den som ber om hjelp, ikke blir avvist.

Vi vil at når en innbygger kontakter Bergen kommune for hjelp med psykisk helse, skal det være enkelt å finne rett vei. Den enkelte skal ikke måtte kjenne tjenestesystemet eller selv finne ut hvem som kan hjelpe. Det skal være kommunens ansvar å lose innbyggeren frem til riktig tilbud.

Bergen kommune bør derfor etablere én tydelig inngang til psykisk helsehjelp, der en koordinator eller los hjelper den enkelte med å finne riktig tilbud og følger personen frem til kontakten med tjenesten er etablert.

Det skal være nok at man ber om hjelp.

Vi vil:

- Utvide tilbudet Rask psykisk helsehjelp til alle bydeler og alle aldersgrupper, og utvide kapasiteten for å halvere ventetiden
- Etablere et felles kontaktpunkt for psykisk helse med en koordinator- eller losfunksjon som hjelper innbyggere med å navigere i tjenestene og følge dem frem til riktig tilbud
- Samle alle relevante tilbud i én digital oversikt, inkludert kommunale tjenester, spesialisthelsetjenesten, frivillige organisasjoner, lavterskel- og selvhjelpstilbud
- Gjøre tilbudene mer kjent gjennom informasjonsarbeid i skoler, arbeidsplasser, helse- og omsorgstjenester, frivilligheten og digitale kanaler
- Sikre tett samarbeid mellom skole, helsestasjon, fastlege, NAV, spesialisthelsetjeneste og frivillig sektor for å redusere risikoen for at mennesker faller mellom tjenestene

En verdig og helsefremmende rusomsorg

Rusavhengighet kan ramme mennesker i alle livssituasjoner, men for mange henger rusutfordringer sammen med psykisk uhelse, ustabile boforhold, ensomhet og utenforskap. Hjelpen er samtidig ofte delt mellom ulike tjenester og aktører.

Bergen skal ha en rusomsorg som ser hele mennesket og gir hjelp når det trengs. Vi vil bygge videre på sterke kommunale tjenester og et godt samarbeid med ideelle og

brukerstyrte organisasjoner. Hjelpen skal være tilgjengelig, helhetlig og tilpasset den enkelte ved å bygge på både fagkompetanse og erfaringskompetanse.

Målet må være at flere skal få bedre helse og livskvalitet, oppleve trygghet og tilhørighet og få mulighet til å skape en ny retning i livet. Rusomsorgen skal redusere skade, men også gi mennesker muligheter til bolig, aktivitet, arbeid, fellesskap og et liv uten rus.

Mennesker med rusproblemer har ressurser, erfaringer, ønsker og mål for eget liv. Derfor skal hjelpen så langt som mulig utvikles sammen med den det gjelder. «Ingenting med meg uten meg» skal være et grunnleggende prinsipp i rusomsorgen.

MO-modellen gir gode og tilgjengelige lavterskeltilbud. MO Gyldenpris er en spesielt viktig del av rusomsorgen i Bergen, med helsehjelp, brukerrom, overdoseforebygging, oppfølging, arbeidstrening og aktiviteter. Dette tilbudet har enorm verdi for mennesker i en sårbar situasjon, men kapasiteten er sprengt. Vi vil videreutvikle brukerromstilbudet og få fart på arbeidet med nytt brukerrom i sentrum.

Bolig henger sammen med helse. Trygghet henger sammen med behandling. Arbeid og aktivitet henger sammen med verdighet. Derfor skal bolig være en del av rusomsorgen, ikke noe som kommer i tillegg. Samtidig må NAV, rusomsorg, fastleger, psykisk helsevern, spesialisthelsetjenesten og ideelle samarbeide bedre.

Mennesker trenger fellesskap, aktivitet og muligheten til å bidra. Huset viser verdien av brukerstyrte tilbud og erfaringskompetanse. Vi vil bidra til at Huset kan utvikles videre og gi ideelle og brukerstyrte tilbud mer forutsigbare rammer. Vi vil også utrede sosialt frikort, slik at flere kan prøve seg i arbeid.

Åpne rusmiljøer kan ikke møtes bare med kontroll og opprydding. Det trengs en større innsats for å skape trygghet både for mennesker i rusmiljøet, ansatte, naboer og resten av byen. Vi vil ha flere miljøarbeidere, helsepersonell og oppsøkende tjenester som kjenner miljøene og bygger tillit.

God ruspolitikk starter tidlig. Utekontakten og andre oppsøkende tjenester er viktige for å forebygge rus, kriminalitet og utenforskap blant unge. Vi vil styrke dette arbeidet og ha flere trygge voksne tilgjengelig der ungdom er, også på kveld og i helger. Det skal være lettere å få hjelp når problemene er små – ikke først når de har blitt store.

Vi vil:

- Styrke MO-modellen og sikre nok kapasitet, bemanning og kompetanse
- Styrke det tverrfaglige overdoseteamet og annet gatenært og oppsøkende rusarbeid
- Sikre bedre samarbeid mellom rusomsorgen, NAV, bolig, fastleger, psykisk helsevern, spesialisthelsetjenesten og ideelle aktører
- Styrke kommunens innsats på åpne rusarenaer, særlig på kveld og i helger
- Gi ideelle og brukerstyrte organisasjoner stabile og forutsigbare rammer, samtidig som kommunen beholder ansvaret for de grunnleggende tjenestene

- Bruke fagkompetanse og erfaringskompetanse sammen i utviklingen av tjenestene
- Bidra til at Huset kan utvikles videre som brukerstyrt aktivitetshus
- Satse videre på Housing First, flere egnede boliger og bedre booppfølging
- Sikre at ingen skrives ut fra behandling eller løslates etter soning uten nødvendig bolig og oppfølging
- Styrke brukermedvirkningen og bruke Ruspolitisk råd aktivt i utviklingen av Bergens ruspolitikk
- Styrke det rusforebyggende arbeidet for barn og unge og øke kapasiteten i Utekontakten og andre oppsøkende tjenester
- Utrede og vurdere sosialt frikort etter modell fra Danmark
- Videreutvikle og utvide tilbudet om heroinassistert behandling (HAB) og legge til rette for at Bergen skal være en foregangsby for nye og kunnskapsbaserte substitusjonsbehandlinger
- Videreutvikle brukerromstilbudet og arbeide for brukerrom i sentrum som del av et helhetlig kommunalt lavterskeltilbud
- Bedre tilgangen til fysisk og psykisk helsehjelp, inkludert tannhelsehjelp, for mennesker med rusproblemer.

Mer satsing på kvinnehelse

For å sikre likeverdige helsetjenester for kvinner og menn, er vi nødt til å prioritere kvinnehelse med konkrete tiltak og mer kunnskap. Kvinner lever lengre, men opplever mer sykdom. Kvinner har mer angst, depresjoner og kroniske lidelser enn menn, og er overrepresentert i statistikken over langtidssykemelde og uføre.

Arbeiderpartiet vil aktivt jobbe for å styrke kompetansen om kvinnehelse i den kommunale helsetjenesten. Vi vil sette overgangsalder og kvinnearbeidshelse på dagsorden.

Vil vil:

- Arbeide for økte offentlige bevilgninger til forskning og mer kunnskap om kvinnehelse
- Styrke skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom slik at menstruasjonsplager og symptomer på endometriose fanges opp tidligere, og ungdom får informasjon om når smerter bør undersøkes nærmere
- Etablere tydelige rutiner og styrke kompetansen hos helsesykepleiere, fastleger og annet relevant helsepersonell om kartlegging, oppfølging og når pasienter bør henvises videre
- Støtte opp om kurs og fagmøter for helsepersonell om endometriose og adenomyose
- Stille krav om en verdig barselomsorg med et tilbud på den fødendes premisser
- Sikre oppdatert informasjon og undervisning om kvinnehelse til skoleelever
- Ta initiativ til en større kampanje om kvinnehelse i samarbeid med organisasjoner

- Sikre at det gjennomføres opplæring i mangfoldsledelse i enheter med høy andel kvinnelige ansatte med innvandrerbakgrunn for å sikre et forsvarlig arbeidsmiljø for kvinner fra ulike kulturer
- Jobbe for tiltak innen kvinnearbeidshelse på kvinnedominerte arbeidsplasser
- Styrke Kvinnehelsehuset i Bergen

Sosiale tjenester

Barnevern: En trygg by for de minste

Alle barn har krav på en trygg oppvekst. Arbeiderpartiet vil sørge for at kommunen klarer å fange opp sårbare barn og familier så tidlig som mulig. Målet vårt er at familier skal få hjelp og at færre barn og unge blir utsatt for omsorgssvikt. De fleste som får hjelp av barnevernet, får dette gjennom veiledning og hjelp i hjemmet. Vi trenger et sterkt barnevern både for å gi faglig bistand til dem som møter utsatte barn, og for å kunne gi tidlig og rett hjelp til barn og unge. Barns stemme skal bli hørt og vektlagt, og vi ønsker flere medarbeidere i barnevernet med flerkulturell kompetanse.

Barnevernet er noe av det mest komplekse som kommunen har ansvar for. Arbeiderpartiet mener at oppfølging av barn som er utsatt for omsorgssvikt ikke egner seg for konkurranseutsetting og privatisering. Vi mener derfor at kommunen må videreutvikle kompetansen på barnevern for å sikre at barn og unge får den beste oppfølgingen.

Arbeiderpartiet er opptatt av at ansatte i barneverntjenesten opplever at de er trygge på jobb og kan jobbe med sine kjerneoppgaver. Barneverntjenesten har vært preget av et høyt fravær, sykmeldinger og stort turnover. Vi vil skape bedre rammer for de ansatte og sørge for god tilgang på erfaringsutveksling, veiledning og faglig støtte i arbeidshverdagen.

Overgangen til et selvstendig liv kan være utfordrende for mange. Arbeiderpartiet vil derfor bedre ettervernet for ungdommer i barnevernet med tett oppfølging i skole, bolig og arbeid. Arbeiderpartiet vil styrke Utekontakten i Bergen, som har utviklet en unik kompetanse der de når fram til barn og unge der de oppholder seg.

Det er avdekket at kriminelle har hatt sentrale roller i flere private selskaper som selger barnevernstjenester til det offentlige. Økokrim peker på at kriminelle nettverk kan bruke slike selskaper til å få tilgang til offentlige penger og få innpass i tjenester for sårbare barn og unge. Når barnevernstjenester kjøpes fra kommersielle aktører, må kommunen derfor ha streng kontroll med hvem som eier, leder og arbeider i virksomhetene. Vi vil redusere avhengigheten av kommersielle aktører og bygge sterke offentlige og ideelle tilbud.

Barn som trenger barnevernet, skal møte trygge voksne og tjenester med høy kvalitet. Barnas trygghet skal alltid komme først.

Vi vil:

- Sikre barns rettigheter i møte med barneverntjenesten, og bygge opp tilliten til tjenesten i familiene i tett samarbeid med etatens tillitsvalgte og ledere
- Være garantisten for en kommunal barnevernstjeneste som ser, lytter og følger opp barn og unge som har blitt utsatt for omsorgssvikt
- Ansette flere i faste stillinger
- Gi nødvendige rammevilkår til ansatte i førstelinjen.
- Styrke etter- og videreutdanningen for medarbeidere i barnevernet
- Styrke Utekontakten og lignende tilbud som når barn og unge der de er
- Styrke kontrollen med eierskap, ansatte og økonomi hos private aktører for å hindre at kriminelle nettverk får innpass i barnevernet
- Redusere bruken av kommersielle barnevernstjenester og prioritere offentlige og ideelle tilbud
- Sørge for et godt samspill med ideelle aktører, utnytte ledig kapasitet og sikre barn et godt tilbud raskt

Innsats mot fattigdom

Altfor mange mennesker i Bergen lever med en økonomi som ikke strekker til. For barnefamilier kan det bety at helt grunnleggende behov som mat, klær og bolig blir en daglig bekymring, og at barn ikke får delta på fritidsaktiviteter og sosiale arenaer på lik linje med andre. Bergen kommune må bidra til at alle innbyggere har mulighet til å leve et trygt og verdig liv, og at barnas behov alltid står sentralt når familier trenger hjelp.

Derfor vil vi lage en ny handlingsplan mot fattigdom i Bergen. Planen skal styrke den økonomiske tryggheten for familier som har lite å leve av, gjøre hjelpen fra kommunen og Nav mer forutsigbar og sørge for at flere får hjelp før økonomiske problemer vokser seg store. Samtidig skal vi styrke samarbeidet med og støtten til frivillige organisasjoner som hver dag hjelper mennesker som har det vanskelig. Disse organisasjonene er et viktig supplement til kommunens tjenester og bidrar med både praktisk hjelp, fellesskap og støtte til mennesker som ellers kan falle utenfor.

Kommunen kan bidra til å hjelpe mange ved å styrke tilgangen på økonomisk rådgivning, med en bred målgruppe. Det er også viktig at kommunen skjermer fattige barns mulighet til å jobbe og tjene egne penger. Hjemmeboende barn som jobber må få beholde lønnen sin uten at den regnes inn i husstandsinntekten.

Arbeiderpartiet ønsker å redusere antallet langtidsmottakere av sosialhjelp, og gi folk mer ansvar og styring over egen økonomi. Vi vil utrede om en ny ordning for kommunal bostøtte til folk som leier privat kan bidra til dette.

Vi vil:

- Lage en oppdatert handlingsplan for å bekjempe fattigdom i Bergen
- Sette sosialhjelpssatser for barnefamilier på et nivå som dekker faktiske levekostnader i Bergen

- Sikre at barnas behov for mat, klær, fritidsaktiviteter og sosial deltakelse alltid vurderes særskilt i Navs vedtak, og at vedtakene gir familier økonomisk forutsigbarhet
- Sørge for at Nav i Bergen har tydelige retningslinjer som ivaretar barnets beste og en akseptabel levestandard i alle saker som berører barnefamilier
- Vurdere å etablere en kommunal vakttelefon for kriser utenfor arbeidstid, der enkeltpersoner kan ta kontakt for hjelp
- Vurdere etablering av lavterskel økonomisk rådgivning i tillegg til eksisterende gjeldsrådgivning, med fokus på tidlig forebygging
- Sikre at familier med kommunal bostøtte ikke straffes økonomisk når barn jobber
- Utrede en mulighet for bostøtte også for folk som leier privat

Kommunale boliger

En trygg bolig er grunnleggende for et godt liv. Bolig handler om helse, arbeid, økonomi og gode oppvekstvilkår. Samtidig gjør høye boutgifter, dyrere mat og økte kostnader hverdagen vanskeligere for mange i Bergen. Dette rammer særlig barnefamilier og de som har minst fra før. Arbeiderpartiet vil sørge for flere kommunale boliger, og sikre trygge og verdige tilbud til bostedsløse.

Utrygge, trange eller midlertidige boforhold rammer barns helse, skolehverdag og trivsel, og øker risikoen for utenforskap. Når barn lever uten fast bosted, er dette et alvorlig brudd med prinsippet om barnets beste. Vi vil sikre trygge og egnede boliger for barnefamilier. Kommunale boliger må bygges med bedre geografisk spredning i byen og i tettere samarbeid med utbyggerne.

Arbeiderpartiet vil jobbe for at flere kvalifiserer seg til startlån, redusere behandlingstiden og gjøre overgangen fra kommunal bolig til egen bolig tryggere.

Mange har begrenset kjennskap til systemene eller står i en krevende livssituasjon. Derfor trenger kommunen tilstrekkelige ressurser og dedikerte ansatte som kan gi individuell veiledning og følge folk over tid.

For mennesker i sårbare livssituasjoner er også helhetlig oppfølging avgjørende. Overgangen etter behandling og soning må bli tryggere. Ingen skal skrives ut eller løslates til ingenting. Bolig og nødvendig oppfølging må være på plass.

Vi vil:

- Gjenetablere Boligetaten med tydelig mandat og styrket bemanning.
- Redusere behandlingstiden for startlån, og styrke oppfølging/veiledning av søkere
- Bygge flere boliger til vanskeligstilte, og jobbe for å fjerne den kommunale boligkøen.
- Sikre bedre geografisk spredning av kommunal boligmasse i Bergen
- Prioriterer barnefamilier i tildeling av kommunale boliger, redusere bruken av midlertidige botilbud og sikre rask overgang til varige løsninger
- Sikre at kommunale boliger holder god standard og er egnet for barn

- Lage en egen innsats mot trangboddhet i områdesatsningene, der barnefamilier som bor for trangt får raskere vurdering til større kommunal bolig, startlån/leie-til-eie eller annen egnet boligoppfølging.
- Sikre en bredde i tilbudet på kommunale boliger, slik at familier kan bli boende i sitt nærmiljø, selv ved endret livssituasjon.
- Jobbe for et velfungerende akuttovernattingstilbud
- Støtte opp om initiativet til et tverrfaglig oppfølgingsteam etter soning, i samarbeid mellom kommunen, statlige etater og ideelle aktører

Innsats mot vold og overgrep

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem. Den nasjonale opptrappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner må følges opp både nasjonalt og lokalt, slik at voldsutsatte får rask hjelp, trygghet og mulighet til å etablere et selvstendig liv.

For mange innebærer det stor risiko og økonomisk usikkerhet å bryte ut av et voldelig forhold. Ingen skal måtte bli værende fordi alternativet er fattigdom, utrygghet eller mangel på bolig og støtte.

Kommunen har en sentral rolle i forebygging og oppfølging. Bergen kommunes handlingsplan mot vold og overgrep i nære relasjoner må oppdateres for å sikre koordinering og god kompetanse om vold i nære relasjoner i blant annet helsetjenestene, NAV, barnehagene, skolene og eldreomsorgen.

Vi vil:

- Sette inn tiltak for å forebygge og avdekke vold og overgrep mot barn, inkludert på nett og i nære relasjoner
- Sikre rask og helhetlig hjelp når vold eller overgrep avdekkes, og at ansatte har kunnskap og kompetanse til å hjelpe utsatte barn
- Bruke barnets første 1000 dager til å bygge trygge relasjoner rundt familien gjennom foreldreveiledning, hjemmebesøk og tilgjengelige helsestasjoner
- Utarbeide kompetansekrav om vold mot kvinner i kommunale tjenester og styrke kompetansen om kvinnehelse og overgrep i samarbeid med ideell og frivillig sektor
- Sikre at alle i kommunen har tilgang til krisesentertilbud og en egen voldskoordinator som sørger for at voldsutsatte får hjelpen de trenger

Byutvikling og boligpolitikk

Ambisjoner for Bergen

Bergen skal være en god by å bo i, og et sted som folk har lyst til å flytte til. En bærekraftig, inkluderende og universelt utformet by med gode nabolag og sterk offentlig

infrastruktur. For Arbeiderpartiet handler byutvikling om hvordan vi kan bygge en best mulig by for flest mulig mennesker. Vi ønsker en byutvikling som kombinerer sosial rettferdighet, sterke offentlige tjenester og bærekraftige transportløsninger.

Kommunen skal stå i front for gode prosesser, og det skal være attraktivt å bidra til byutviklingen i Bergen kommune. Kommunal planlegging skal sammen med private initiativ legge rammene for at byen skal vokse og utvikle seg.

Bergen skal føre en aktiv boligpolitikk som bidrar til levende nabolag og stabile lokalsamfunn. Målet må være at boliger blir kjøpt av bergensere som skal bo der, ikke av investorer som ser på bolig som et finansielt investeringsobjekt.

Naturen i Norge bygges ned bit for bit, klimaet er i endring, og kommunen må ta grep for fremtiden. For Arbeiderpartiet er det ikke en motsetning mellom det å ta vare på natur og klima og det å skape arbeidsplasser og bygge en moderne by. Vi må gjøre begge deler, og skal vi lykkes med det ene må vi lykkes med det andre også.

Tre grep for et bedre boligmarked

Alt for mange står utenfor boligmarkedet i Bergen, og det er for vanskelig å komme seg inn. Boligprisene er høye, og stiger foreløpig raskere enn andre steder i landet. Samtidig har vi et leiemarked ute av kontroll.

Arbeiderpartiet i Bergen mener at det er helt nødvendig at kommunen tar større og mer virkningsfulle grep for å sørge for at det både bygges nok boliger, og for at vanlige folk har råd til å kjøpe dem. I tillegg mener vi at tiden nå er inne for at kommunen bidrar direkte til å gi byens eldre flere alternativer på boligmarkedet.

Vår brede boligsatsing bygger på tre hovedgrep vi vil ta i kommende periode for å forbedre det bergenske boligmarkedet.

Det første er Bergen kommune sitt samarbeid med næringslivet i byen vår for å få regulert, planlagt og bygget nok boliger. Det trengs en variert boligstruktur som tar hensyn til både økonomi, enslige og familier. Vi må ha klare og tydelige regler, som er lette å forstå, og som ikke endrer seg hver gang byen får et nytt flertall.

Det andre grepet er en nysatsing for å sikre at vanlige bergensere har råd til å kjøpe boligene som bygges her. Veldig mange har betalingsevne, men mangler egenkapital. Ikke minst gjelder dette enslige. Vi vil invitere de største utbyggerne i Bergen til å gå sammen om å etablere et felles selskap som skal gi flere en fot innenfor boligmarkedet. Vi vil tilby boligkjøpere å kjøpe 50 prosent eller mer av en leilighet, leie den andre delen, og gradvis kjøpe kommunen og utbyggerne ut.

Det tredje grepet handler om å skape flere muligheter for eldre som ønsker en enklere boligsituasjon. Altfor mange eldre føler seg fanget i en bolig de ikke har helse til å ivareta eller økonomi til å kvitte seg med. Vi vil prøve ut et prosjekt der kommunen får bygd ikke-

kommersielle utleieboliger spesielt for eldre, sentralt plassert og med trivelige bomiljøer der de kan leve et aktivt og selvstendig liv.

Vi vil:

- Regulere nok boliger og bidra til raskere utbygging
- Etablere et nytt selskap i samarbeid med store utbyggere i Bergen, og spleise på boliger med folk som ellers ikke kommer seg inn på boligmarkedet
- Bygge ikke-kommersielle utleieleiligheter for eldre som ønsker et mer lettstelt sted å bo, med andre rundt seg
- Utrede etablering av et nytt kommunalt tomteselskap for å ta aktivt grep om framtidige arealer til boligbygging, næringsutvikling og offentlige formål.
- Utarbeide en helhetlig boligstrategi for Bergen som viser hvordan byen skal vokse de neste tiårene
- Vurdere etablering av en boligstiftelse eller annen ikke-kommersiell aktør for bygging og forvaltning av allmenne utleieboliger
- Etablere en støtteordning for leietakere som vurderer å bruke forkjøpsrett ved salg av leiegårder
- Støtte opp om en frivillig «Trygg bolig»-ordning som gjør det lettere å finne seriøse utleiere og trygge utleieboliger, og arbeide for nødvendig lovgrunnlag for et register over ordinære utleieboliger

Steder å være - og attraksjoner

Det betyr noe hvordan det ser ut rundt oss, og Bergen fortjener bedre enn det byen makter nå. Arbeiderpartiet ønsker å skape flere møteplasser og områder der det rett og slett er fint å tilbringe tid.

Det handler om å plassere ut benker og skape byrom og gater. Det handler om lys som tilgjengeliggjør mørke områder. Det handler også om å ta bedre vare på Bergen. Vi ønsker at hele byen skal skinne, slik at både fastboende og tilreisende får lyst til å bruke tiden sin her.

Og så handler det om å bygge noe nytt. Bergen mangler en stor, gratis attraksjon. Noe som trekker barnefamiliene inn fra bydelene til sentrumskjernen. Noe å bruke tiden på sammen, som ikke koster penger. Vi vil derfor, etter modell fra København, etablere en stor, bemannet lekeplass sentralt i Bergen.

Bergen har også et ansvar for de eksisterende attraksjonene. I generasjoner har bergenserne lekt, lært og sluttet med smokk på Akvariet i Bergen. Arbeiderpartiet ønsker å bidra til at Akvariet består også for kommende generasjoner.

Vi vil:

- Ta bedre vare på Bergen, med rydding, vasking og vedlikehold
- Stramme opp oppfølging av bussterminaler og annen offentlig infrastruktur for å gjøre det trygt og trivelig å ferdes i hele byen
- Arbeide for realisering av byarena på Nygårdstangen

- Etablere en stor, bemannet lekeplass sentralt i Bergen
- Legge nytt dekke av brostein på Torgalmenningen
- Bidra til å bevare og videreutvikle Akvariet i Bergen for fremtiden
- Videreutvikle Trikkehall-området og jobbe for daglig drift av museumstrikken mellom Møhlenpris og sentrum i sommerhalvåret
- Se på muligheter for å ta i bruk den gamle kiosken under Danmarksplass
- Sørge for stell av kommunale blomsterbed i alle bydeler
- Jobbe for skilting til turområder fra kollektivknutepunkter og sentrale områder
- Etablere en kommunal portal hvor bergenserne kan melde inn forslag om benker, toaletter og annet som gjør det lettere å ta i bruk byrommene
- Sikre at byrommene i Bergen er tilgjengelige for alle, og regulere bruk og utleie slik at fellesskapet prioriteres

Natur og klima

Klimaendringene merkes allerede gjennom mer ekstremvær, flom og rasfare. Samtidig øker presset på natur og arealer. Vi må kutte utslipp, tilpasse samfunnet til et endret klima og bruke arealene våre bedre.

Bergen og Vestlandet har industrien, fagarbeiderne, havnæringene og kunnskapsmiljøene som trengs for å løse klimautfordringer. Arbeiderpartiet ønsker en grønn omstilling som skaper arbeid og utvikling, være realistisk og rettferdig, og gi folk bedre alternativer i hverdagen.

Naturen i Bergen er under sterkt press. Bergen trenger flere boliger, arbeidsplasser og bedre infrastruktur. Men vi kan ikke fortsette å løse disse behovene ved å bygge ned stadig mer natur. Arbeiderpartiet vil fortsette å styre Bergen etter prinsippet om arealnøytralitet. Bergen skal samlet sett ikke tape mer natur.

I tillegg til at boligbygging, næringsutvikling og andre legitime og nyttige formål legger beslag på areal har vi en særskilt utfordring i Bergen med ulovlig bygde skogsbilveier. Samlet sett utgjør disse massive inngrep i naturen vår, og vi vil slå hardt ned på de ulovlig bygde veiene. Vi støtter selvsagt bygging av ordinære og lovlige skogsbilveier.

Arbeiderpartiet vil styrke natur- og friluftslivspolitikken i Bergen og sikre at viktige naturområder, friluftsområder, landbruksarealer, vassdrag og våtmarker ivaretas for framtidige generasjoner. Vi vil sørge for et tydelig regelverk som hindrer konflikter mellom skogbruk, friluftsliv og naturhensyn.

Vassdrag er viktige leveområder for mange arter, men også en kulturbærer og en sentral del av tilpasningen til et klima med mer nedbør. Vi vil arbeide for å gjenåpne lukkede vassdrag og sikre gode levevilkår for fisk og annet liv. Vassdragene skal også kunne brukes som læringsarenaer for skolene. Byen må også ta ansvar for byutvikling under vann, med fjerning av forurensing på sjøbunn, rensing av kloakk og utslipp.

Kommunen skal ta en aktiv rolle i forvaltningen av naturen, blant annet gjennom kartlegging av fremmede og svartelistede arter, tiltak for å redusere hjortebestanden og

fortsatt innsats mot ulovlig bossdumping og annen miljøkriminalitet. Vi vil arbeide for langsiktig vern av naturområder som er utsatt for utbyggingspress, i samarbeid med statlige aktører.

Frivilligheten skal ha gode rammer for å bidra til et tilgjengelig og godt ivaretatt friluftsliv. Vi vil støtte arbeidet med merking og tilrettelegging av turløyper, strandrydding og skjøtsel av natur- og friluftsområder.

Vi vil:

- Styre Bergen etter prinsippet om arealnøytralitet, med mål om at kommunen samlet sett ikke skal ha netto tap av natur
- Prioritere gjenbruk av allerede utbygde arealer fremfor nedbygging av natur
- Ivareta sammenhengende natur, og stille strengere krav til inngrep i sårbare og verdifulle naturområder
- Sikre fortsatt vern av viktige friluftsområder og natur i hele byen, aktivt bruke tilgjengelige virkemidler for å sikre tilgang og god forvaltning, og arbeide inn mot statlige virksomheter for langsiktig vern av natur i byområder med stort utbyggingspress
- Stille krav om godkjenning etter plan og bygningsloven for nye skogsbilveier
- Sikre at de ansvarlige blir stilt til ansvar for ulovlig bygde skogsbilveier og sørge for retting og opprydning der dette er mulig
- Drive en aktiv naturforvaltning gjennom restaurering av ødelagte natur- og våtmarksområder, vern av urskog og gammelskog og restaurering av myr
- Styrke vern av vassdrag og jobbe for å åpne opp lukkede vassdrag
- Støtte strandrydding og vedlikehold av vann- og våtmarksområder
- Redusere lysforurensningen i Bergen
- Kutte klimagassutslipp og følge opp forpliktelsene i Parisavtalen
- Få ned bilkøene og forbedre byluften
- Arbeide for karbonfangst og -lagring ved BIRs anlegg i Rådalen
- Utvide tilgang til landstrøm for skip i Bergen havn og jobbe for å gjøre havnen utslippsfri
- Gjennomføre energisparingstiltak og vektlegge gjenbruk i byggeprosjekter og i kommunens drift
- Tilpasse infrastruktur til et våtere og villere klima i fremtiden

Kommunal planlegging

Arbeiderpartiet vil at Bergen skal utvikles med varierte og mangfoldige bomiljø i hele byen. Byutviklingen skal være sosialt utjevnende og gi gode grønne områder, universell utforming og boliger for ulike livssituasjoner. Belastningen på natur og klima gjør det nødvendig å bygge tettere. Etterhvert som mange av oss bor på mindre areal, øker også behovet for møteplasser utenfor hjemmet. Kommunen må se prosjekter i samme område i sammenheng og sørge for gode, helhetlige løsninger i dialog med utbyggere.

Mange opplever at kommunen gir uklare styringssignaler og bidrar til omkamper. Derfor vil vi innføre en tydelig beslutningslogg i byggesaker, slik at utbyggere får bedre oversikt

over hvilke avklaringer og beslutninger som er gjort underveis. Det vil gi større forutsigbarhet, redusere risikoen for at avklarte spørsmål tas opp på nytt og gjøre dialogen mellom kommunen og utbygger mer effektiv.

Arbeiderpartiet ønsker en aktiv politisk dialog med næringsliv og utbyggere for tidlige avklaringer og gode løsninger. Prosjekter som er i tråd med overordnede føringer og som bidrar til god byutvikling, skal prioriteres for å sikre raskere planprosesser. Dette gjelder både offentlige og private planer.

Arkitektur og byform legger rammene for sosialt liv, og Bergen trenger både god ivaretakelse av kulturarven og en særpreget, klimabevisst samtidsarkitektur. Bergen er Norges vakreste by, og vi må sikre at nye bygg i byen vår bygger videre på det. Det er ingen motsetning mellom å bygge vakkert og å bygge effektivt og rimelig som gjør at folk har råd til å kjøpe boligene.

Vi må bruke arealene vi allerede har tatt i bruk bedre. Bynatur skal som hovedregel videreføres, og grå flater prioriteres for utbygging. Arealnøytralitet er et relativt nytt prinsipp i Norge, og det pågår arbeid nasjonalt med metoder og retningslinjer. Bergen skal gå foran og utvikle et praktisk anvendelig system som bygger på faglige, objektive og etterprøvbare kriterier. Vi vil legge til grunn at den som bygger ned natur, også må bidra til å finansiere restaurering og forbedring av natur andre steder i kommunen slik at Bergen samlet sett ikke får et netto tap av natur.

Samtidig må kompensasjon aldri bli en blankofullmakt til å bygge ned verdifull natur. Ny utbygging skal så langt som mulig skje gjennom fortetting, transformasjon og gjenbruk av allerede utbygde arealer. Når inngrep i natur ikke kan unngås, skal naturtapet vurderes grundig og konsekvensene begrenses mest mulig. Natur med særlig høy verdi må ha et særskilt vern mot nedbygging.

Vi vil:

- Sikre offentlig styring i byplanleggingen og god samhandling med utbyggere
- Etablere hurtigfil for forslag som er i tråd med overordnede planer, og jobbe for å få bort køene for plan- og byggesaker i Bergen kommune
- Sikre videreføring av god bergensk byskikk i nye prosjekter, og stille krav til byform, arkitektur og ivaretakelse av kulturminner og kulturmiljø
- Sørge for at planlegging tar hensyn til lokalmiljø, byrom, grøntområder og bokvalitet
- Sikre at felles rekreasjonsarealer, møteplasser og tilbud til barn, unge og eldre blir ivaretatt i utvikling av nye områder
- Legge til rette for oppgradering og påbygg i eksisterende borettslag og sameier, som kan gi flere boliger uten å bygge ned grøntområder
- Åpne for bygging av hagehus, som en rimelig, miljøvennlig og inkluderende boform
- Legge til rette for ombruk av næringsbygg til boligformål
- Legge til rette for medvirkning og engasjement gjennom informasjons- og folkemøter i større planprosesser, og sikre politisk dialog med organisasjoner innen miljø, naturvern, arkitektur, kulturmiljø og kulturminner

- Utvikle et system for arealnøytralitet i samarbeid med fagmiljøer, naturvernorganisasjoner, utbyggere og innbyggere
- Etablere en oversikt over aktuelle restaureringsområder i Bergen, slik at midler til økologisk kompensasjon brukes målrettet og gir størst mulig effekt for naturen
- Skjerpe kommunens innsats for å koordinere utbyggerbidrag og krav om infrastruktur i nye områder
- Redusere konflikter og klager ved å gi innbyggere god veiledning før søknader og vedtak
- Innføre beslutningslogg i byggesaker

Bybanen

Bergen skal utvikles og vokse de kommende årene. Veiene våre er allerede fulle, og om alle de nye bergenserne skal kjøre bil vil byen stå i stampe. Vi er altså helt avhengig av at veksten i persontrafikken ikke skjer med flere og nye biler på veiene våre, men at folk går, sykler eller reiser kollektivt. Bybane til Åsane er en forutsetning for den positive utviklingen av Bergen.

Også for den allerede etablerte banen til Flesland er utbygging til Åsane avgjørende. Byen vår har i dag bare et halvferdig kollektivsystem. Ved å få en gjennomgående bybane fra nord til sør kan vi doble kapasiteten på bybanen, og dermed få plass til langt flere reisende enn i dag.

I mer enn et tiår har de politiske partiene kranglet om traséen for bybanen til Åsane. Tiden for krangling er forbi, nå trenger vi handling. Arbeiderpartiet mener vi skal bygge bybane til Åsane, og vi forplikter oss til å bygge en best mulig bane for flest mulig mennesker. Vi står fullt og helt bak det kompromisset som er inngått, og vi går til valg på å bygge bybane i tunnel. Når vårt valgprogram vedtas, er ikke reguleringsarbeidet sluttført. Hvis det, mot formodning, skulle vise seg at det ikke er mulig å bygge bybane til Åsane i tunnel, enten av tekniske, kollektivfaglige eller økonomiske årsaker, vil vi starte byggingen av bybanen til Åsane i tråd med gjeldende reguleringsplan, langs Bryggen.

Vi vil:

- Bygge bybane til Åsane, uansett trasé
- Deretter bygge bybane videre til flere bydeler

Samferdsel og mobilitet

Bergen er motoren på Vestlandet og skal være pådriver for et godt samferdselssystem som knytter Bergen til hele Vestlandet. Vi vil samarbeide med staten, fylket og kommunene rundt om gode løsninger for transportnettet i regionen som støtter opp om overordnede politiske mål.

Arbeiderpartiet vil være en sterk og tydelig pådriver for å få gjennomført sentrale prosjekter i og rundt Bergen, med vekt på Bybanen, Nordhordlandstunnelen og strekningen mellom Bergen og Voss. Sammen vil disse tre prosjektene gi en langt mer effektiv og trygg hverdag for byens befolkning.

Arbeiderpartiet er opptatt av at kollektivtilbudet skal være et reelt og effektivt alternativ til bil for innbyggere i alle deler av byen vår. Da må samspillet mellom bybanen og resten av kollektivtilbudet fungere så godt som overhodet mulig. Særlig trenger vi flere busser innad i bydelene, og et forsterket ekspressbusstilbud i rushtiden.

Arbeiderpartiet vil arbeide for fortgang i bygging av sykkelveier. Vi må prioritere sykkelveier der det er dårlig dekning i dag, og enklere løsninger må vurderes i samarbeid med regionale og statlige myndigheter.

Vi vil:

- Jobbe for raskest mulig oppstart og gjennomføring av arbeidet med forlenget Fløyfjellstunnel og bybane til Åsane
- Sørge for rask behandling av reguleringsplanen for Nordhordlandstunnelen, og jobbe for snarest mulig oppstart
- Jobbe for en snarlig utbedring av Grimesvingene som kan ta mer gjennomgangstrafikk utenom Bergen
- Være en pådriver for en raskere Bergensbane, gode regionale bussruter, flyruter og båtruter, og prioritering av trygge veier og viktige veiprosjekter i regionen
- Fortsette å bygge ut et moderne og effektivt kollektivsystem med Bybanen som ryggrad og et styrket tilbud med lokal- og ekspressbusser
- Jobbe opp mot fylket for å sikre et best mulig rutetilbud i Bergen
- Bidra til at Skyss lytter til passasjerer og sjåfører før de gjør endringer i rutetilbudet
- Samarbeide med fylket om å få på plass flere toaletter for bussjåfører
- Drosjer som har oppdrag for Bergen kommune, må tilhøre konvensjonell sentral og det må stilles krav om tariffavtale
- Redusere antallet elsparkesykler, og stille strengere krav til parkering, åpningstider og promillegrense
- Prioritere godt og miljøvennlig vedlikehold av veier, gater og kollektivinfrastruktur gjennom utslippsfrie maskiner, klimavennlige løsninger og effektiv vinterdrift
- Ha en parkeringsnorm som bidrar til mindre personbiltrafikk, samtidig som næringsliv, omsorgs- og servicefunksjoner sikres nødvendig parkering
- Arbeide for en ny bysykkel-ordning, slik at innbyggerne fortsatt får tilgang til et fleksibelt, helsebringende, rimelig og miljøvennlig transportalternativ

Korttidsutleie

Bergen skal være en by med et variert overnattingstilbud, men korttidsutleie via digitale plattformer må reguleres slik at det ikke ødelegger bomiljøet eller undergraver seriøse aktører i reiselivsnæringen. Arbeiderpartiet vil styrke kommunens oppfølging av kommersiell korttidsutleie i boligområder, samtidig som vanlige innbyggere fortsatt skal ha mulighet til å leie ut sitt eget hjem når de selv ikke bruker det.

Vi vil:

- Innføre et register for korttidsutleie, slik at omfanget av utleie kan kartlegges og følges opp
- Sette et tak på antall dager per år en bolig kan leies ut med korttidsleie, med mulighet for å søke om særskilt unntak
- Styrke kommunens kapasitet til tilsyn med kommersiell korttidsutleie, for raskt å kunne ta tak i saker der korttidsutleien bærer preg av «hotellvirksomhet»
- Sikre deling av informasjon om korttidsutleie mellom offentlige etater
- Arbeide for en tydeligere grensedragning mellom lovlig og ulovlig utleie
- Utrede en lokal lisensordning for utleievirksomhet

Levende bydeler

Byutvikling handler om overordnede samfunnsmål, men samtidig om det helt nære. Vi har en byutviklingspolitikk for hele byen, men også helt konkrete saker lokalt i bydelene.

VÅR PLAN FOR ARNA

Arbeiderpartiet vil bygge fremtidens Arna på Arnas premisser.

Vi vil blant annet:

- Bygge flere boliger i Arna for å utvikle bydelen videre
- Få fart på transformasjonen av Storaneset og for plan om utvikling for Indre Arna og Øyrane Torg
- Få fremdrift for bygging av sykkelveien mellom Indre Arna og Ytre Arna og fra Ytre Arna mot Breistein
- Ikke stenge Lakslia for biltrafikk før gode alternativer er på plass
- Ta vare på gårdsdrift, matjord og utmark på strekningen mellom Arna og Vågsbotn

VÅR PLAN FOR BERGENHUS

Bergenhus er verdensarv, kultur og innovasjon. Bergenhus er sentrum for hele byen, men skal også være til for de som bor der i dag og i morgen. Vi ønsker et sosialt rettferdig sentrum, som skaper verdier for fremtiden.
Vi vil blant annet:

- Regulere kommersiell korttidsutleie og turistbusser i sentrum, slik at det ikke ødelegger bomiljøet, infrastruktur m.m. eller undergraver seriøse aktører i reiselivsnæringen
- Sikre et levende sentrum hvor barnefamilier kan bo og leve godt
- Sikre at viktige byutviklingsprosjekter som Dokken, bybanen, byarena og bystrand blir realisert
- Jobbe for gå- og sykkeltunneler og sykkelveier som kobler sentrum sammen
- Oppgradere fortau og gangveier i sentrum slik at alle kan bruke dem
- Legge til rette for flere gatetun og gater uten gjennomgående trafikk i sentrum
- Bygge ut flere lekeplasser og ta vare på eksisterende parker
- Samhandle tett med næringsdrivende i bydelen når områder og veier skal utbedres for å sikre gode driftsvilkår og trygghet for arbeidsplasser

VÅR PLAN FOR FANA OG YTREBYGDA

Fana og Ytrebygda er kultur og natur. Vi er høye fjell, dype fjorder, og på godværsdager ser vi havet også. Vi er industri og landbruk. Vi er bygd og by. Vi er et Norge i miniatyr.

Vi vil blant annet:

- Jobbe for bedre og mer effektivt kollektivtilbud, trygge skoleveier og trygge gangveier til barnehager og arbeidsplasser
- Ta vare på naturområder i bydelen og jobbe for en bærekraftig flomsikring av Nesttunvassdraget som ivaretar fiskebestanden og bidrar til omgivelsene
- Bidra til at Nesttun kan utvikles som sentrumsområde for Bergen sør
- Videreutvikle Kokstad og Sandsli med god arealutnyttelse og et kollektivtilbud som gjør det enkelt å komme seg til og fra jobb
- Sikre naturområdene generelt, og de store skogsområdene spesielt, i Fana og Ytrebygda for fremtidige generasjoner
- Ta vare på matjord og legge til rette for et aktivt og levedyktig landbruk i Fana og Ytrebygda
- Være en aktiv og positiv støttespiller for Arboretet
- Bidra til videre drift av nabolagshuset på Paradis, og støtte opp om lignende initiativ i lokalsamfunnene i Fana og Ytrebygda
- Arbeide for å utbedre Hjellestadveien slik at fylkesveien blir en trygg vei for alle trafikanter

VÅR PLAN FOR FYLLINGSDALEN

Fyllingsdalen er den best planlagte bydelen i Bergen. Det forplikter når kommunen skal legge til rette for ny utvikling.

Vi vil blant annet:

- Anlegge midlertidig aktivitetspark på arealet mellom Oasen og Fyllingsdalen terminal i påvente av annen bruk
- På sikt arbeide for å bygge Bybanen til Spelhaugen og utvikle området med boliger for ulike grupper og flere arbeidsplasser.
- Bevare og utvikle de sammenhengende grøntområdene i Fyllingsdalen
- Jobbe for mer sykkelparkering og muligheter for elbillading i Fyllingsdalen.
- Oppgradere Ortuparken, utvikle nærmiljøanlegg på Helgeplasset og sikre varig vern av Kanadaskogen.

VÅR PLAN FOR LAKSEVÅG OG LODDEFJORD

Laksevåg er en bydel, som egentlig er to, hvor mangfoldet er stort og menneskene som bor der har hjerterom for hverandre. Bydelen har sterke lokalsamfunn og rik industrihistorie. Arbeiderpartiet vil bevare det beste ved bydelen vår, sikre at innbyggerne blir hørt og legge til rette for en trygg og positiv utvikling av nærmiljøene våre.

Vi vil blant annet:

- Jobbe tett sammen med Forsvaret om infrastruktur rundt Haakonsvern, beredskap og utbygging
- Legge til rette for å samle nødetatene i bydelen
- Jobbe for gode løsninger for bybane og kollektivutbygging på Laksevåg
- Ta vare på kulturminner og jobbe for å ivareta Laksevåg sitt særpreg samtidig som bydelen blir enda bedre
- Vurdere å etablere en gang- og sykkelforbindelse fra den nye turstien rundt Storavatnet og bort til «Demningen» innerst i Vestre Vadmyra
- Etablere en turvei rundt Bjørndalspollen, skjermet for trafikk og med badeplass innerst i pollen
- Videreføre og styrke områdesatsingen

VÅR PLAN FOR ÅRSTAD

Årstad er en sammensatt og unik bydel som viser tydelige spor av hvordan Bergen har utviklet seg og utvidet seg. Det skal den også være i fremtiden.

Vi vil blant annet:

- Sikre at Årstad fortsetter å være en bydel for alle samfunnslag og aldersgrupper
- Legge til rette for at oppgraderingen Slettebakken idrettsby blir gjennomført, og sikre gode kvaliteter i utearealene og møteplasser for ulike aldersgrupperIvareta nærnatur og kulturmiljø i bydelen
- Lage flere og bedre skiltede tilkomstveier opp og ned fra Løvstien
- Jobbe for at man skal kunne bo i Årstad bydel også uten bil, med økt tilrettelegging for gange og sykkel.
- Sikre fremdrift i planene om utbedring av Nattlandsveien, og om planlagt sykkelprioritet mellom Hagerups vei og Nymark
- Ønske nye bydelsbeboere på Mindemyren velkommen og styrke tverrforbindelser som kobler eksisterende bebyggelse til det nye byområdet
- Involvere innbyggerne i bydelen i utviklingen av tomten på Mannsverk når bussterminalen flyttesVurdere innføring av boligsoneparkering i nye områder i bydelen for å avvikle fremmedparkering og sikre parkeringsmuligheter for beboere i området.
- Legge til rette for bildeling med lademuligheter for private og delebiler

VÅR PLAN FOR ÅSANE

Åsane er en bydel med gode nabolag, variert næringsliv, aktiv frivillighet og flott natur. Arbeiderpartiet vil utvikle bydelen for framtiden, og samtidig ta vare på det som gjør Åsane til et bra sted i dag.

Vi vil blant annet:

- Vurdere strakstiltak for å avhjelpe køproblemene til/fra sentrum i påvente av bybanen

- Gi kollektivtilbudet et stort løft, med bybane og styrking av lokal- og ekspressbusser
- Støtte opp om planene om kino, torg, konferansehotell og boliger på Åsane senter
- Bygge park og lekeplass på C-tomten, og jobbe for en bred bro over motorveien mot Åsane senter
- Komme videre med planene for en ny bydel rundt Liavannet på Nyborg, med mer grønt, varierte boliger og plass til fremtidige kommunale tilbud som skole og sykehjem
- Sikre fremtidsrettet utvikling av næringsarealer og arbeidsplasser i Åsane
- Få Dalaelven fram i lyset som natur- og rekreasjonsområde
- Sikre varig vern av Åstveitskogen
- Fullføre sykkelveien i Salhusveien
- Jobbe for bedre trafikksikring langs skoleveier